

Objava ZSO in NskS

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta na skupnem posvetovanju ugotovila, da Zvezna vlada kljub slovesnim obljubam, danim dne 18. novembra 1955, 24. julija 1956 in 17. oktobra 1956, ter kljub izrecni zahtevi koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov dne 29. septembra 1957 do danes ni smatrala za potrebno, da bi prizadetima manjšinama dostavila osnutke zakonov o izvedbi člena 7 Državne pogodbe.

Očitno je namen Zvezne vlade, reševati ta vprašanja brez upoštevanja predlogov prizadetih manjšin.

Ob tem položaju so bili sklenjeni potrebni skupni koraki.

Celovec, dne 5. novembra 1957.

Vprašanje narodnih manjšin je evropsko vprašanje

Na nedavnem zasedanju Evropskega sveta v Strassburgu so med drugim obravnavali tudi vprašanja narodnih manjšin ter v tej zvezi ugotovili vrsto važnih dejstev. V posebni resoluciji, ki so jo soglasno sklenili o tem vprašanju, je med drugim ugotovljeno, da člen 14 konvencije o človeških pravicah sicer v zadostni meri varuje posamezne pripadnike narodnih manjšin, želeli pa bi bilo, da bi bili zagotovljeni tudi kolektivni interesi narodnih manjšin.

Kot zastopnik južnih Tirolcev je v razpravi sodeloval poslanec dr. Ebner, ki je poudaril, da je vprašanje Južne Tirolske evropsko vprašanje, zaradi česar Evropskemu svetu ne more biti vseeno, kaj se dogaja v neki državi, če gre za gospodarski, socialni, kulturni ali narodnostni obstoj ljudi. »Vprašanje narodnih manjšin — je dejal dr. Ebner med drugim — spada med evropska vprašanja in ga nikdar ni mogoče reševati in rešiti mimo prizadetih.« Izrazil je mnenje, da bi bilo za zagotovitev in ohranitev etničnega značaja posameznikov in celotne narodnostne skupine na podedovani zemlji treba postaviti načela s splošno evropsko veljavnostjo.

Tako Evropski svet in poslanec južnih Tirolcev!

In kako je s tem vprašanjem pri nas v Avstriji, v isti Avstriji, ki se zelo rada ponaša s svojo »evropsko« vlogo in se prav v teh dneh poteguje tudi za to, da bi Dunaj postal sedež Evropskega sveta?

Pri nas so na visokih položajih ljudje, kateri se v svojem »evropskem« duhu zgražajo nad tem, da se Jugoslavija zanima za usodo slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji. Pri nas pa je tudi vlada, ki rešuje manjšinska vprašanja povsem mimo prizadetih, kakor je to napravila šele pred nedavnim tudi z osnutki za ureditev manjšinskega šolstva ter slovenskega uradnega jezika na Koroškem. Dejansko mimo prizadete skupine, saj zakonska osnutka — v kolikor je razvidno iz tiska — v ničemer ne upoštevata predlogov, ki smo jih vladi in vsem pristojnim oblastem posredovali v Spomenici koroških Slovencev, poleg tega pa še vedno čakamo, kdaj bo minister Figl izpolnil svojo slovesno nam dano obljubo ter nam poslal osnutke zakonov, da bo končno mogla zavzeti stališče do njih tudi skupina, za katero je ta zakonodaja namenjena.

Mislimo, da je tako reševanje manjšinskih vprašanj vse prej kot »evropsko« in bi gospodom ministrom nikakor ne škodovalo, če bi se — vsaj v tej zvezi — učili pri južnotirolskem poslancu dr. Ebnerju. Potem se verjetno ne bi moglo več zgoditi, da bi pri reševanju manjšinskih vprašanj na povsem nedemokratičen način, ki v današnjem času niti v odnosih do kolonialnih ljudstev ni več v rabi, po-

Z zločinskimi atentati skušajo na Koroškem reševati manjšinska vprašanja

V noči od sobote na nedeljo so doslej neznani storilci zločinsko odstranili dvojezični napis Hranilnice in posojilnice v Velikovcu. O tem kaznivem dejanju je bilo krajevno orožništvo obveščeno že takoj v nedeljo, Zveza slovenskih zadrug v Celovcu pa je zadevo še posebej javila tudi varnostni direkciji za Koroško. Na intervencijo je pristojna oblast odgovorila, da so bili takoj podzvzeti vsi potrebni koraki, vendar varnostnim organom še ni uspelo izslediti storilcev.

Tako bi se lahko glasilo kratko obvestilo o najnovejšem divjaštvu, ki se je zgodilo v dolgi vrsti takih in podobnih zločinskih napadov proti koroškim Slovincem in njihovim ustanovam. Spet so se doslej neznani storilci v okrilju noči junjske znošili nad dvojezičnim napisom, kakor je bil v teku zadnjih let to slučaj že v številnih krajih dvojezičnega ozemlja. Tudi tokrat so varnostne oblasti baje takoj uvedle potrebno preiskavo, vendar doslej še nismo bili obveščeni, da bi bili našli krivce.

Priznati moramo, da se temu niti ne čudimo, saj so sicer sposobne avstrijske varnostne oblasti doslej še vedno očitno odpovedale, kadar je šlo za izsleditev atentatorjev na slovenske ljudi in njih premoženje. Zato moramo vedno znova spet poudarjati, da še vedno zamažamo, kdaj bodo varnostni organi končno našli krivce

- za razstrelitev partizanskega spomenika v Št. Rupertu pri Velikovcu pred več kot štirimi leti;
- za napad na takrat 66-letnega Franca Prušnika iz Lobnika pri Železni Kapli pred prav tako štirimi leti;
- za odstranitev slovenskega napisa z Breznikove gostilne v Pliberku pred dvema leti;
- za napad na ljubljanskega kanonika dr. Arnejca ter s tem v zvezi na Krumplovo domačijo v Žrelcu lani junija;
- za dvakratno odstranitev slovenskega napisa Hranilnice in posojilnice v Železni Kapli ob lanskoletnem 10. oktobru;
- za odstranitev trakov z venca, ki ga je lani za Vse svete položil jugoslovanski konzulat na partizansko grobišče v Borovljah;
- za odstranitev slovenskih odnosno dvojezičnih napisov slovenskih organizacij in ustanov v Celovcu letos 1. marca in zdaj še
- za odstranitev dvojezičnega napisa Hranilnice in posojilnice v Velikovcu.

O vseh teh atentatih so bile varnostne oblasti takoj obveščene, toda ugotoviti je treba, da doslej niti v enem samem primeru nismo slišali, da bi bili našli tega ali onega krivca. In to kljub temu, da je vsakomur že vnaprej jasno, kje bi jih bilo treba iskati! Če pa varnostni direktor za Koroško dvorni svetnik dr. Odlasek kljub temu raje vali krivdo za dose-danji neuspeh na okolnost, da ljudstvo pri izsledovanju »neznanih storilcev« baje premalo sodeluje, potem nam pač nihče ne more zameriti, če resno podvomimo v dobro voljo in pripravljenost varnostnih oblasti, da bi pri izrazitih protislovenskih napadih in izpadih dejansko našli krivce.

polnoma prezirali želje in potrebe prizadete skupine. Hkrati pa bi to naši državi koristilo tudi v toliko, da bi se na drugi strani z mnogo večjim upravičenjem lahko zavzemala za reševanje vprašanja Južne Tirolske in v Italiji živeče avstrijske manjšine v »evropskem duhu«, kakor sta to pred nedavnim zahtevala zunanji minister Figl in državni tajnik Gschnitzer.

V tej zvezi se nam celo vsiljuje sum, da varnostni organi »neznanih storilcev« izslediti niti ne smejo, ker bi sicer morali posvetiti tudi v ozadje tistih temnih sil, ki so duhovni očetje in s tem pravi krivci protislovenskih izpadov. Pristojne oblasti smo že večkrat opozorili na protizakonito dejavnost raznih protislovenskih hujšakaških organizacij ter na zločinsko zlorabljanje načel demokracije in svobode tiska. Toda brez uspeha, čeprav je povezava med zločinskimi atentati ponočnih junakov ter načrtanim hujškanjem po tisku in v drugih oblikah proti slovenske-

mu ljudstvu in njegovim po zakonih in ustavi zajamčenim pravicam tako očitna, da tudi oblastem ne more biti neznana.

Najnovejši nočni zločin v Velikovcu se uvršča v za Avstrijo skrajno sramotno verigo takih in podobnih napadov proti slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Zato bi morale končno tudi pristojne oblasti spoznati, da je treba — kakor to določa § 5 člena 7 Državne pogodbe — prepovedati delovanje protislovenskih hujšakaških organizacij ter s tem onemogočiti nadaljnje izpade proti koroškim Slovincem. V nasprotnem primeru pa se tudi svetovna javnost ne bo mogla ubraniti vtisa, da avstrijski državljani slovenske narodnosti na Koroškem niso več varni ne življenja in ne premoženja, kar bo postavilo »širokogrudno in pravično« reševanje manjšinskih problemov s strani Avstrije v skrajno dvomljivo luč.

40-letnica Oktobrske revolucije v znamenju sijajnih uspehov sovjetske znanosti

Po vsej Sovjetski zvezi slavijo te dni 40-letnico velike Oktobrske revolucije. Ob tej priliki so v Sovjetsko zvezo potovali številni najvišji predstavniki komunističnih strank iz različnih dežel, iz držav ljudske demokracije in Jugoslavije pa se proslav udeležujejo tudi najvišji vladni funkcionarji.

Na proslavo Oktobrske revolucije so se v SZ ves čas intenzivno pripravljali in napovedali tudi najrazličnejše uspehe sovjetske znanosti. Tako se je v teh dneh dvignilo pod nebo največje potniško letalo tipa Tu-114 na reakcijski pogon in zaplul je prvi ledolomilec na atomski pogon. Brez dvoma najbolj pa je SZ proslavila ta dan s tem, da je nekaj dni pred glavno proslavo spustila v vsemirje umetni satelit »Sputnik II«, ki kroži 1700 kilometrov visoko okoli Zemlje z brzino 8 km na sekundo in tehta 508,3 kg. Zemlja obkroži v 103 minutah. Satelit je opremljen s preciznimi aparati, ki avtomatično poročajo na Zemljo zaželjene podatke, ima pa tudi prvega živega potnika v vsemirje, eskimsko psico Lajko.

Ob startu drugega sovjetskega umetnega satelita je svet dobesedno onemel. Začudenje in pohvale z vseh strani so spremljale najnovejšo zmago sovjetskih znanstvenikov, saj je s tem znanost dosegla tako visoko stopnjo, o kakršni je človeštvo pred nekaj leti komaj še sanjalo. Nekateri zapadni strokovnjaki pravijo, da

je vest o drugem sovjetskem satelitu naravnost fantastična in da je mogoče, da Rusi v kratkem lahko pošljejo raketo tudi na Luno. Nedvomno so ZDA s tem sovjetskim uspehom doživele nov psihološki poraz in bodo minili vsaj meseci, če ne leta, preden bo ZDA uspelo doseči SZ na tem področju. Zato je razumljivo, da so predvsem v Zahodni Nemčiji silno razočarani nad svojimi ameriški prijatelji in se hočejo v bodoče vsaj na področju razvijanja raket postaviti na lastne noge.

Na Zahodu pa se seveda najdejo tudi ljudje, ki v svoji domišljavi ošabnosti Rusom nikakor ne morejo pripisati ali priznati tolikšnih uspehov in so njihovi odzivi na sovjetske uspehe tudi temu primerni. Skrajno smešna je bila tudi reakcija različnih zapadnih »prijateljev živali«, ki so protestirali proti uporabi eskimske psice kot prvega živega potnika v vsemirje. V svoji vnemi so očitno prezrli, da znanost, zlasti medicina, že vse čase uporablja za poskuse izključno živali (le nacisti so v koncentracijskih taboriščih delali poskuse tudi z ljudmi), po drugi strani pa so tudi ameriški znanstveniki ob atomskih poskusih izpostavili desetisoče živali življenjsko nevarnemu atomskemu žarčenju. Zato so »žalne minute« za psa, ki bo baje postal žrtev znanosti, sila neresno početje, s katerim pa sijajnih uspehov sovjetske znanosti ne bo mogoče zmanjšati.

Čudna mrzličnost na Zahodu

Že prvi sovjetski umetni satelit je močno razburil zahodne vojaške kroge, ki so začeli mrzlično izračunavati, kolikšno vrednost bo ob takim razvoju obdržalo njihovo stanje oborožitve. Izstrelitev drugega satelita jih je iznenadila prav v trenutku, ko so bili tudi zagovorniki oboroževalne tekme skoraj že prepričani, da Sputnik ni spremenil zahodno-vzhodnega razmerja na vojaškem področju. Zdaj vse kaže, da tokrat tolažbe ne bodo več za- legle.

Priprave za sestanek najvišjih predstavnikov držav-članic Atlantske zveze namreč kažejo, da bo glavni predmet tega posvetovanja vprašanje oboroževanja. V ta namen se v zahodnih državah načrtno oglašajo glasovi o neki »veliki nevarnosti« in v tej zvezi nikakor ni osamljen primer Adenauerja, ki je v svoji vladni deklaraciji pozval zahodne sile k vojaški krepitvi ter s tem nakazal, da hoče Za-

hodna Nemčija tudi v bodoče nadaljevati nevarno »politiko sile«.

Prav tako pa se ta načrtno gojena mrzličnost odraža tudi v OZN, kjer zahodne velesile nikakor nočejo slišati o sovjetskem predlogu, po katerem naj bi razorožitvene razgovore nadaljevali pred širokim forumom, ki bi zajemal vse članice OZN.

Končno spet vlada v Franciji

Po 37 dnevni vladni krizi v Franciji je radikalnemu socialistu Feliks Gaillardu le uspelo sestaviti novo vlado, ki jo je v sredo potrdil tudi parlament s 337 proti 173 glasovom. Kakšne izgleda pripisujejo tej vladi, je razvidno iz zanimive ugotovitve pariškega lista »Liberation«, ki pravi: »Gaillard je potrjen. Če pa se hoče obdržati na oblasti več kot par tednov — dolgo časa se itak ne bo mogel — potem je najbolje, da molči in nič ne dela.«

Koliko so vredne ministrske obljube?

Prosvetni minister Drimmel je dne 18. novembra 1955 na prošnjo sprejel skupno delegacijo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev. Po razgovoru o ureditvi šolstva v smislu člena 7 Državne pogodbe je minister na izrecno prošnjo obljubil, da bodo predstavniki koroških Slovencev pred dokončno rešitvijo lahko zavzeli stališče do zasnovane ureditve.

Ko je bila dne 21. julija 1956 na predhodno prošnjo skupna delegacija obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev sprejeta pri zvezni vladi na Dunaju, so zvezni kancler Raab, takratni vicekancler in sedanji zvezni prezident Schärff ter zunanji minister Figl delegaciji zagotovili, da bosta organizaciji kot zastopstvo koroških Slovencev pred končno uzakonitvijo k vprašanju še ponovno slišani in lahko zavzeli stališče do konkretnega predloga za izvedbo člena 7 Državne pogodbe.

Dne 17. oktobra 1956 je bilo v ministrskem komiteju za izvedbo člena 7 Državne pogodbe posvetovanje o ureditvi manjšinskega šolstva na Koroškem. Ob tej priložnosti je predsednik komiteja minister Figl odločno poudaril, da nikakor ne bo prišlo do skrajšanja pravic koroških Slovencev, temveč bodo dali manjšinam vse pravice, ki jim pripadajo po Državni pogodbi. V to svrhu se bodo nadaljevala tako osebna posvetovanja pred ministrskim komitejem, na tej seji iznesena stališča pa bo ministrski komite upošteval pri osnutku zakona za ureditev manjšinskega šolstva, in sicer bodo tudi k temu osnutku posamezne skupine ponovno slišane.

Take so bile besede ministrov in drugih članov zvezne vlade, ki so jih dali zastopnikom koroških Slovencev pred enim oziroma dvema leti. Medtem je — kakor smo zvedeli iz dnevnega tiska — ministrski komite odobril osnutka dveh zakonov, ki naj bi urejevala manjšinsko šolstvo ter slovenski uradni jezik na Koroškem. Dne 26. novembra bo o teh osnutkih začel razpravljati tudi parlament, vendar jih koroški Slovenci še do danes nismo prejeli na vpogled in nam tudi ni bila dana možnost, da bi do njih zavzeli stališče. Vse to pa kljub slovesnim obljubam članov vlade, zaradi česar nam nihče ne more zameriti, če se z upravičenim dvomom sprašujemo: Koliko so vredne ministrske obljube?

GOSPODARSKI DROBIŽ

Velik porast jugoslovanske proizvodnje premoga in litega jekla

V prvih devetih mesecih so izkopali v jugoslovanskih premogovnikih 13.354.000 ton premoga, kar je za milijon ton več kot lani. Proizvodnja nafte se je v istem obdobju povečala za 38 %. Proizvodnja litega jekla je v Jugoslaviji napredovala od predvojnih 1.824 na 13.317 ton v lanskem letu, kar pomeni povečanje za 754 %. Tudi strojna in industrija za predelavo kovin je zabeležila v zadnjih letih velike uspehe, saj izdelujejo tovarne zdaj že celo vrsto kompliciranih strojev in drugih naprav.

Povečana trgovina med Nemčijo in Kitajsko

Blagovna izmenjava med Zahodno Nemčijo in LR Kitajsko se je v teku tega leta močno dvignila. Dočim je izvozila Nemčija lani le za 77 milijonov nemških mark blaga v Kitajsko, je njen izvoz v prvih osmih mesecih tega leta znašal že vrednost 160 milijonov mark. Meseca septembra so v Pekingu sklenili nov trgovinski sporazum, ki predvideva blagovno izmenjavo v vrednosti 230 milijonov mark za vsako stran.

Sovjetska proizvodnja avtomobilov

Po poročilih radia Moskva se je proizvodnja avtomobilov v Sovjetski zvezi tekom zadnjih šestih let podvojila. Lani so izdelali skupno 465.000 avtomobilov, od katerih jih je bilo 358.000 tovornjakov, 98.000 osebnih avtomobilov ter 9000 omnibusov.

Zanimiva igra števil

Parlament obravnava državni proračun za leto 1958

Prejšnji teden se je v parlamentu na Dunaju začela razprava o državnem proračunu za leto 1958 in je prišlo v stališča, ki so jih do raznih postavk proračuna zavzeli govorniki posameznih strank, do prav zanimivih ugotovitev. Prav tako zanimive pa so nedvomno tudi podrobnosti o dohodkih in izdatkih, ki jih vsebuje finančni zakon za prihodnje leto. Zato navajamo tukaj vsaj glavne številke, iz katerih je razvidno, kako bo naša država prihodnje leto razpolagala s sredstvi, ki bodo pri izdatkih znašali nad 37 milijard šilingov.

Sredstva državne uprave, ki se delijo na 25 različnih postavk, bodo znašala 25.579 milijonov šilingov. Največ od tega bo porabila finančna uprava, in sicer 5,3 milijarde šilingov; socialna uprava bo dobila 4,2 milijarde, za šolstvo je namenjenih 2,4 milijarde šilingov, za penzije 2,2 milijarde, za državno obrambo 2 milijardi, za gradnjo 1,8 milijarde, za izvedbo Državne pogodbe 1,6 milijarde in za notranje ministrstvo 1,4 milijarde šilingov. Za policijo je namenjenih 640 milijonov, za žandarmerijo 443 milijonov, za preseljence in begunce 221 milijonov, za pravosodstvo 320 milijonov, za prispevke k raznim varovanjem 2040 milijonov, za kmetijsko pospeševalno akcijo 284 milijonov, za gradnjo cest 1025 milijonov ter za gradnjo šolskih in drugih kulturnih zgradb 72 milijonov.

Iz proračuna je razvidno tudi število državnih uslužbencev, katerih bo leta 1958 nekaj nad 307.000. Napram letu 1957 se bo to število bistveno zvišalo skoraj na vseh področjih, posebno pa na področju obrambe za 3513, pri poštni upravi za 4971 in pri železnici za 3217 oseb.

In dohodki? Skupno pričakuje država okoli 36.278 milijonov šilingov dohodkov,

od katerih jih bo dobila v obliki davkov in drugih dajatev okoli 28 milijard šilingov. Pri najvažnejših davkih pričakujejo naslednje dohodke: prometni davek 5600 milijonov, k temu državni pribitek 2800 milijonov in računski koleki 1400 milijonov; davek na dohodek 2800 milijonov, korporacijski davek 2100 milijonov, obrtni davek 2100 milijonov, carine 2000 milijonov, davek na tobak s pribitkom za obnovo 1500 milijonov, davek na nafto 250 milijonov in državni pribitek 1000 milijonov, davek na pivo 330 milijonov, koleki 250 milijonov, davek na premoženje 400 milijonov, davek na motorna vozila 130 milijonov in davek na zavarovalnine prav tako 130 milijonov šilingov. Državna podjetja se bodo tudi prihodnje leto le deloma ponašala z dobički, dočim pričakujejo ostala spet državne podpore. Najvišji dohodek pričakujejo pri državni loteriji, ki naj bi donášala 285 milijonov čistega dobička, monopol na sol bo donášal 21 milijonov, monopol na žgane pijače 201 milijon ter državni gozdovi 52 milijonov šilingov. Najvišji primanjkljaj pričakujejo pri železnici, namreč 2476 milijonov, pri pošti 556 milijonov in pri državnih gledališčih 153 milijonov šilingov.

Proračun v celoti sicer predvideva precejšnje primanjkljaje, vendar s tem ni rečeno, da bo letni račun dejansko pasiven. Tudi letos se je namreč izkazalo, da so bili dohodki bistveno višji, kot jih je finančni minister predvideval v proračunu. Zato vsebuje finančni zakon tudi za leto 1958 poleg rednega in izrednega proračuna še tako imenovani eventualni proračun v višini 500 milijonov šilingov, ki bi jih porabili zlasti na področjih, za katera v državni blagajni nikdar ni dovolj denarja.

Stalno naraščanje avstrijske zunanje trgovine

Z naraščanjem industrijske proizvodnje v naši državi narašča tudi zunanja trgovina. Avstrijska trgovinska bilanca je zaključila prvih devet mesecev letošnjega leta z 2804 milijoni šilingov deficita, kar pomeni 497 milijonov šilingov več kot v istem času preteklega leta, toda za 582 milijonov šilingov manj kot v prvih treh kvartalih leta 1955.

Avstrijski uvoz je bil v prvih devetih mesecih letošnjega leta za okoli 21.642 milijonov šilingov ali okoli 17 % in izvoz

za okoli 18.838 milijonov šilingov ali 17,1 % višji kot eno leto poprej. Ako bo blagovna izmenjava Avstrije z drugimi deželami tudi v zadnjem kvartalu letošnjega leta ostala na isti višini, bo avstrijski izvoz letos prvič presegel 25 milijard šilingov, uvoz pa bo dosegel skoraj 29 milijard šilingov. Naraščanje izvoza vsekakor ugodno vpliva na razvoj industrijske proizvodnje v državi ter zagotavlja zaposlenost številnim delavcem in nameščencem, ki živijo od industrije.

„Gospodarsko razstavišče“ v Ljubljani še vedno raste

V času od 7. do 15. decembra bo na »Gospodarskem razstavišču« v Ljubljani zadnja prireditve letošnje razstavne sezone, namreč IV. mednarodni sejem radia in telekomunikacij. Do takrat bodo v svoji prvi fazi zaključena tudi obsežna gradbena dela za razširitev razstavišča.

Tekom zadnjih tednov so namreč na področju razstavišča pridno delali, da bi razstavni prostor povečali, ker dosedanja prostora nikakor ni več odgovarjal vedno večjim potrebam. Največji dosedanja paviljon je dobil prizidek, medtem ko je bil zgrajen tudi nov velik razstavni trakt v dveh etažah, s katerim se je razstavni prostor povečal za 2000 m². V načrtu imajo še izgradnjo velike zgradbe, ki bi predstavljala pročelje razstavnega prostora; zgrajena bo v modernem slogu iz jekla in stekla. Tudi gradnja predstavnike palače je aktualno vprašanje in imajo namen, zgraditi 4- do 5-nadstropno zgradbo, v kateri bi dobila predstavnika velikih podjetij svoje stalne poslovne in razstavne prostore. Poleg tega urejujejo v neposredni bližini razstavišča tudi veliko dvorano nad kinom »Soča«, ki bo med prireditvami na razpolago za razna zborovanja in posvetovanja.

Z ozirom na pravočasno razporeditev posameznih razstav je upravni odbor Gospodarskega razstavišča tudi že razpravljal o prireditvah v letu 1958 ter določil datume za najvažnejše sejme, ki jih bodo priredili prihodnje leto v Ljubljani. Prvi bo III. sejem tkanin, konfekcije in usnjenih izdelkov pod naslovom »Moda 1959«, in sicer v času od 21. februarja do 2. marca. Njemu bo sledil II. mednarodni sejem

prometnih sredstev, ki bo trajal od 28. marca do 6. aprila. Tudi II. mednarodni lesni sejem je že določen in bo trajal od 22. maja do 1. junija. V času od 13. do 22. junija bo v tem okviru pomembna prireditve, ki bo nadoknadila dosedanje izvozne sejme, namreč sejem obmejne blagovne izmenjave pod naslovom »Alpe-Jadran«, ki bo usmerjen predvsem na promet s sosednjo Avstrijo in Italijo. Že tradicionalni mednarodni vinski sejem (to-krat že IV.) bo od 29. avgusta do 7. septembra, dočim bo razstavno sezono zaključil spet mednarodni sejem radia in telekomunikacij, ki bo trajal od 31. oktobra do 9. novembra.

Vedno več ljudi varčuje in vlaga svoj denar

O pomenu svetovnega dne varčevanja smo v prejšnji številki našega lista obširno poročali. Po vsej Avstriji so tega dne ljudje množično vlagali svoje prihranke pri hranilnicah. In sicer je vložilo 162.104 vložnikov skupno 94,8 milijona šilingov. Med vložniki je bilo 29.459 novih vložnikov, ki so ta dan prvič prejeli hranilno knjižico. V primerjavi z lanskim svetovnim dnem varčevanja je letošnji bil veliko uspešnejši, saj so hranilne vloge letos bile za 77 odstotkov višje, število hranilcev se je dvignilo za 43,5 odstotka, število novoodprtih hranilnih knjižic pa se je dvignilo za 34 odstotkov. Naraščanje hranilnih vlog vsekakor pričča o zrelosti ljudi, ki se zavedajo, da z nalaganjem denarja koristijo sebi ter državnemu in deželnemu gospodarstvu.

PO ŠIRNEM SVETU

Budimpešta. — Madžarski uradni list je objavil odredbo predsedniškega sveta LR Madžarske o ukinitvi veljavnosti zakona o naglem sodišču. Dejstvo, da se je utrdila javna varnost, omogoča ukinitve naglega sodišča, je rečeno v odredbi. Od sedaj naprej so za vse zadeve, ki so v teku pred madžarskimi naglimi sodišči, pristojna redna sodišča. Nagla sodišča so uvedli konec lanskega leta po oktobrskih dogodkih.

New Delhi. — Na mednarodni konferenci Rdečega križa v New Delhiju so soglasno sprejeli indijsko resolucijo, po kateri naj bi vse države priznale dejstvo, da vojna ne more prinesiti rešitve problemov. Vse države naj bi povečale svoje napore, da zaščitijo človeštvo posebno pred vojskovanjem s kemičnim, bakteriološkim in jedrskim orožjem.

Anakara. — Kandidat turške republikanske stranke na zadnjih volitvah in bivši minister gospodarstva Dzemi Said Barlas je bil aretiran v zvezi z neredi, ki so bili pretekli teden v Gaziantepu. Tam so se spopadli pripadniki opozicijske republikanske stranke in demokratske stranke, ki je v tem kraju dobila večino. Republikanci so obtožili demokrate, da so ponaredili volilne rezultate.

Tokio. — Japonska, ki si je že doslej najbolj prizadevala za ustavitev jedrskih poskusov, bo po izjavah predsednika japonske vlade Kišija še v naprej vztrajno nadaljevala s prizadevanji, da se popolnoma ukinejo jedrski poskusi in se dokončno sklene sporazum o razorožitvi.

Washington. — Obrambno ministrstvo ZDA je objavilo, da so začeli v poskusnih oporiščih na Floridi preizkušati medcelinsko raketo tipa »Snark«. Raketa lahko leti do 8000 km daleč in je opremljena z dvema motorjema na reakcijski pogon. V zadnjih dveh letih je ameriško letalstvo na Floridi opravilo kakih 10 poskusov s takimi raketami. Raketa je brez posadke in avtomatično krmarjena.

Moskva. — Številni sovjetski časopisi so objavili sliko novega sovjetskega letala Tu-114, ki v 12 urah lahko preleti razdaljo Moskva — New York ali iz Moskve do Vladivostoka, Pekinga in Ranguna. Letalo ima štiri turbostroje ter lahko sprejme okoli 200 potnikov. Tu-114 ima avtomatsko pilotažo in je popolnoma varen. V letalu je tudi restavracija z 48 sedeži.

Kairo. — Med 26. decembrom in 1. januarjem bo v Kairu »Konferenca solidarnosti« azijskih in afriških držav. To bo druga konferenca voditeljev azijskih in afriških narodov. Sklep za drugo konferenco afriško-azijskih dežel so sprejeli na sestanku pripravljalnega odbora v Kairu, ki so se ga udeležili predstavniki 23 dežel Afrike in Azije. Na konferenco so povabili zastopnike 35 držav.

Goa. — Prebivalci Goe, ki živijo v Indiji, so pozvali Združene narode, naj jim pomagajo osvoboditi njihovo domovino izpod portugalskega kolonialnega jarma. V pismu, ki so ga poslali Generalni skupščini OZN, govore tudi o nasilju kolonialnih oblasti na portugalskih ozemljih v Indiji.

Bonn. — V Düsseldorfu so sporočili, da bo del zračne obrambe industrijskega razvitega področja severnega Porenja in Vestfalije, kjer leži tudi ruhrsko področje, tvorilo raketno orožje. Pričakujejo, da bo Zahodna Nemčija dobila to orožje od Združenih držav Amerike.

New York. — 26 držav je pretekli teden predložilo političnemu odboru Generalne skupščine ZN resolucijo, ki vno- vič poziva Južnoafriško unijo, naj se odreče politiki rasne diskriminacije. Južna Afrika je dolžna to storiti kot članica OZN, saj ji to narekujejo načela Ustanovne listine in svetovno javno mnenje. Vendar so ostali dosednji pozivi brez uspeha.

Jubilej narodno-kulturnega delavca

Dr. Fran Mišič — 77-letnik

Prof. dr. Fran Mišič, naš rojak iz Borovlj, ki živi kot upokojen profesor v Mariboru, je 2. t. m. obhajal svoj 77-letni življenjski jubilej, hkrati pa praznuje letos 30-letnico svojega narodnega in kulturnega dela. Za to priložnost nam je poslal njegov bivši učenec Leopold Čebulj spis, iz katerega povzemamo tudi naslednje misli:

V vrstah narodno-kulturnih delavcev, ki jih je slovenska Koroška dala slovenski skupnosti, zavzema vidno mesto profesor dr. Fran Mišič, ki pripada tisti stari generaciji, katera je že v začetku našega stoletja delala za naš narod in njegov kulturni procvit. Prof. Mišič ni znan le v ožji koroški domovini, marveč je služboval tudi v mnogih krajih na Kranjskem, Primorskem in Štajerskem.

Že kot študent se je pridno udeleževal v domačem kulturnem življenju ter gre zasluga za ustanovitev naprednih slovenskih društev v Borovljah in v Celovcu v veliki meri prav njemu. Bil je tudi med prvimi sodelavci pri naprednem političnem listu »Korošec«, ki je do leta 1914 izhajal v Kranju.

V plebiscitni dobi je bil ravnatelj meščanske šole v Borovljah ter kot predsednik mestnega in pozneje okrajnega Narodnega sveta zastopal koristi slovenskega prebivalstva. Takrat je napisal tudi razpravo o koroških narečjih za mirovno konferenco v Parizu. Zaradi neustrašenega narodnega dela je bil leta 1922 izgnan iz domovine ter je služboval v raznih krajih Slovenije, naposled pa je bil leta 1952 v Mariboru upokojen kot profesor klasične gimnazije.

Posebno v Mariboru je dr. Mišič razvil svoje vsestransko publicistično delovanje kot propagator lepo slovenske zemlje, kot razširjevalec slovenske narodne miselnosti in kot zbiralec narodopisnih zanimivosti. Poleg drugih njegovih publikacij je leta 1933 izšla tudi ilustrirana knjiga »V porečju bistre Savinje« in nekaj kasneje njegova prva knjiga o Pohorju »V čaru in čaru šumovitega Pohorja«. Do leta 1941 je urejeval tujsko-prometno revijo »Jugoslovanski biseri«, tik pred okupacijo pa je izšla še njegova knjiga o pohorskem poetu Juriju Vodovniku. Tudi po osvoboditvi dr. Mišič ni odložil svojega peresa, marveč je njegovo ime častno zastopano v skoraj vseh slovenskih časopisih in revijah.

Ko letos poleg svojega 77. rojstnega dneva obhaja tudi 30-letnico postrvovanja narodno-kulturnega dela — saj se od leta 1927 dalje brez premora udeležuje na raznih področjih narodnega življenja — se številnim čestitkam in željam pridružujemo tudi mi.

Boj med časopisi in televizijo

Odkar se je televizija začela uspešno uveljavljati tudi v širših plasteh ljudstva, so postali v filmskih in časopisnih krogih zaškrbljeni: Zbali so se konkurence. S tem se je pričel boj za obstanek in danes izgleda, da so — vsaj v Ameriki — odnesli zmago časopisi. Ameriškim časniškim založbam je namreč uspelo premagati problem, kateri je dalj časa povzročal skrbi zlasti številnim ameriškim in angleškim ilustriranim revijam. V konkurenci z atrakcijami, ki jih nudijo ameriške televizijske družbe okoli 40 milijonom lastnikom televizijskih sprejemnikov, časniki niso samo obdržali svojih pozicij, temveč so jih deloma tudi znatno okrepili.

Skupna naklada ameriških dnevnikov je lani narasla za približno milijon izvodov in dosegla bajno število 57 milijonov izvodov dnevno. Hkrati so narasli tudi oglasni dohodki teh listov na 3,3 milijarde dolarjev, dočim so televizijske družbe zaslužile z oglasi v istem časovnem obdobju le 1,2 milijarde dolarjev.

Toda pot do tega uspeha ni bila tako lahka, časopisna podjetja so se morala poslužiti različnih sredstev, da so končno obvladala svoje pozicije v ostri konkurenci.

Jugoslovanski avtorji v tujih jezikih

Da bi seznanila čim širši krog ruskih bralcev z jugoslovansko poezijo, je izdala moskovska založba za tujo književnost antologijo jugoslovanskih pesnikov. V zborniku je zastopanih 44 avtorjev, med temi tudi trije Slovenci: Oton Župančič, Mile Klopčič in Matej Bor.

V Pragi je konec oktobra izšel prevod romana beograjskega književnika Mihajla Lalića »Svatba«. Knjigo je tiskalo češko založniško podjetje »Naše vojsko«, ki sedaj vodi z jugoslovansko agencijo za avtorske pravice razgovore o izdaji romana slovenskega književnika Antona Ingolića »Vinski vrh«, kakor tudi romana Branka Čopića »Prelom«. Jugoslovanska avtorska agencija je že izdala dovoljenje češkemu založniškemu podjetju »Mlada fronta« za prevajanje romana Oskarja Daviča.

Romunsko založniško podjetje Editura de Stat pentru literatura si arta je pred kratkim izdalo izbrane pripovedke pomembnega srbskega pisatelja Borisa Stankovića.

V zadnjem času se inozemski založniki močno zanimajo tudi za jugoslovanska dramska dela in obstoja možnost, da bodo še v letošnji sezoni igrali Nušičevega »Ljudskega poslanca« v Avstriji, Švici in Zahodni Nemčiji. Razen tega je jugoslo-

renci. Ugledni listi, posebno pa močni lokalni listi velikih in provincialnih ameriških mest so svojo poročevalsko politiko razširili z novo rubriko: televizijo. V vseh teh listih so se namreč začele pojavljati obširne kritike televizijskih programov, poleg tega pa še s stolpci, polnimi »novic« iz zasebnega življenja zvezd in veličin televizijskega sveta. Precejšnje število lokalnih listov prilaga razen tega svojim sobotnim izdajam pisano ilustrirane priloge, v katerih je govor večina o televiziji.

Tako so ameriški časopisni založniki prestregli udarec televizijske konkurence. S tem pa niso koristili samo sebi, marveč so hkrati ustregli tudi milijonom družin, ki imajo v svojih stanovanjih televizijske sprejemnike. Njihov sklep pa se je izplačal še po drugi strani: Televizijske družbe so postale reden oglasnik v teh listih in morajo za objavljanje svojega programa plačevati listom znatne vsote. Pa tudi sicer so se ameriške časopisne založbe zavarovale proti eventualni konkurenci televizije, kajti okoli 30 odstotkov ameriških televizijskih postaj je danes že v rokah — ameriških časopisnih založb...

Teden avstrijske knjige — letos že desetič

V času od 10. do 17. novembra bo trajal letošnji »Teden avstrijske knjige«, ki bo obsegal številne prireditve, razstave in druge vrste reklame za knjigo. Predvideni so posebni literarni večeri, knjigarnarji bodo pripravili obširne knjižne razstave, za mladino so razpisane privlačne knjižne nagrade, prav tako pa bosta v službi knjige tudi tisk in radio.

Na Koroškem sta prevzela častno pokroviteljstvo deželni glavar ter predsednik trgovinske zbornice. Središče koroškega »Tedna knjige« bo razstava knjig v slavnostni dvorani trgovinske zbornice, katere dele bodo pozneje razstavili tudi v Wolfsbergu, Spittalu in Beljaku.

KULTURNE DROBTINE

Beneški Slovenci bodo postavili spomenik svojemu narodnemu buditelju

Ena najbolj markantnih osebnosti med beneškimi Slovenci je nedvomno pesnik, pisatelj in politični delavec Ivan Trinka-Zamejski. Slovensko prosvetno društvo »Ivan Trinka«, ki se imenuje po tem narodnem buditelju, je pred nedavnim sklenilo, da ob podpori vseh slovenskih kulturnih organizacij postavi v rojstnem kraju Ivana Trinka spomenik. Odbor društva je mnenja, da so zasluge Ivana Trinka-Zamejskega kot narodnega buditelja in pesnika beneških Slovencev tolikšne, da lahko z gotovostjo upa na odziv in podporo vse javnosti.

Prvak beograjske Opere na Dunaju

Prvak beograjske Opere Miroslav Čangalović, ki je posebne uspehe žel s svojo vlogo v Don Kihotu, bo v kratkem obiskal Dunaj, kjer bo z dunajskimi filharmoniki nastopil v Verdijevem »Requiemu«.

Sploh uživa beograjska Opera veliko priljubljenost v raznih zahodnih deželah in je prejela ponovna vabila za gostovanja v Švici in na Nizozemskem. Tako bo prihodnje leto sodelovala na nizozemskem glasbenem festivalu, prav tako pa nastopala tudi v Zürichu in Ženevi.

2000 novih slušateljev na ljubljanski univerzi

V času rednega vpisovanja se je na devetih fakultetah ljubljanske univerze vpisalo v prvi letnik 1859 slušateljev, katerim se je pozneje pridružilo še nad sto zamudnikov. S tem znaša število novih slušateljev ljubljanske univerze nad 2000, kar je vsekakor zelo visoko število, če pomislimo, da je imela ljubljanska univerza v prvih letih svojega delovanja približno toliko slušateljev v vseh letniških skupaj.

Na Reki so odprli mednarodno razstavo fotografij

Dne 1. novembra so na Reki odprli II. mednarodno razstavo umetniških fotografij, na kateri so zastopali člani fotoklubov iz Moskve, Budimpešte, Münchena, Schwabacha, Bologne, Beograda, Zagreba in Reke. Za razstavo je bilo poslanih 255 del 93 avtorjev, žirija pa je odbrala 94 fotografij 54 avtorjev.

Pri razdelitvi nagrad je žirija prisodila zlato medaljo Antoniu Miglioriju, članu fotokluba iz Bologne.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici Italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Tako je imela na primer samo brixenska škofija s stanjem 1. januarja 1955 na deset dekanatov s 104 župnijami in 33 kuratijami ter okrog 103.700 prebivalci naslednje ustanove in samostane:

1. Duhovniško semenišče v Brixenu z 12 profesorji ter 32 domačini in 19 zunanjimi semeniščniki;

2. Srednješolski seminar Vincentinum v Brixenu z gimnazijo in licejem, s skupno 22 profesorji in vzgojitelji ter 190 dijakih;

3. Fantovski konvikt Kassianum v Brixenu s tremi vzgojitelji in 100 gojenci;

4. Samostan avguštincev⁵⁵) Neustift z 48 duhovniki, 20 kleriki in novinci ter 82 gojenci priključene trgovske šole ter 26 obiskovalci nižjih razredov gimnazije;

5. Samostan benediktincev⁵⁵) Marienberg s 17 duhovniki, 2 klerikoma, 8 brati ter 35 gojenci;

⁵⁵) Pripomba: Red avguštincev je bil ustanovljen v 11. stoletju. Njegovo delo velja največ znanosti in vzgoji; red benediktincev je bil ustanovljen okrog leta 500 in pred-

6. Provincio frančiškanov⁵⁵) v Bozenu s štirimi izpostavami v škofiji Brixen in sicer samostan v Brixenu (ustanov. leta 1243), samostan v Innichenu (ustanov. leta 1690), hospic v Cortini d' Ampezzo (ustanov. leta 1941) ter samostan klaris⁵⁵) v Taistenu (ustanov. leta 1941), skupno 29 duhovnikov in 6 bratov;

7. Provincio kapucinov⁵⁵) v Brixenu s samostani v Brixenu (ustanov. leta 1603), v Brunecku (ustanov. leta 1620), v Sterzingu (ustanov. leta 1629), v Malsu (ustanov. leta 1697) in mladinski serafični seminar v Vahrnu (ustanov. leta 1919) s skupno 40 duhovniki, 20 kleriki, 12 brati in 90 študenti;

8. Misijonsko hišo Srca Jezusovega v Millandu s 7 duhovniki, 3 kleriki, 15 brati in 65 študenti;

stavlja pričetek samostanskega življenja v rimski cerkvi; red frančiškanov je ustanovil sv. Frančišek Asiški (1182 do 1226) kot prvi red popolnega uboštva; ženski red klaris, ustanovljen leta 1212, živi po pravilu frančiškanov; red kapucinov se je ločil leta 1525 od frančiškanov kot samostojna strožja veja.

9. Misijonsko hišo sv. Jožefa v Brixenu (ustanov. leta 1891) z 8 duhovniki, 6 brati, 10 študenti filozofije ter 60 srednješolci. Skupno je delovalo v škofiji Brixen 249 svetnih in 150 redovnih duhovnikov, kar pomeni, da je imel v povprečju vsak duhovnik skrb za približno 260 vernikov. To predstavlja zelo visoko število duhovnikov.⁵⁶) Izredno visoko je število katoliških redovnic, ki v gornjih številkah ni zajeto. Njihov pomen za nemško manjšino je zelo velik, ker je v njihovih rokah skoraj vsa vzgoja, splošno in gospodinjsko izobraževanje otrok predšolske dobe ter ženske mladine.

Tudi v nemškem delu tridentinske škofije pomen duhovščine in samostanov na splošno ni nič manjši. Posebno vplivni so benediktinci, ki vodijo v Meranu lastno gimnazijo. Njihov samostan v Bozenu je znan po kmetijskih tečajih. V Bozenu imajo nadalje svoje samostane še frančiškani in kapucini, v Meranu kongregacija Presv. zakramenta in pravtako v Bozenu, dominikanci v Eppanu, redovnice sv. križa v Bozenu in Meranu, sestre usmiljenke v Bozenu.

⁵⁶) Pripomba: Krška škofija (Koroška) je štela 1. januarja 1953 enega duhovnika na 765 vernikov. V 99 župnijah slovenskega ozemlja je delovalo ob tem času 87 slovenskih in 27 nemških duhovnikov.

Vendar ob vsej močni opori manjšine v domači cerkveni organizaciji ne kaže prezreti porast italijanskega vpliva po letu 1918 tudi na tem področju. Nova razmejitev je prizadela tudi nemške redovniške ustanove s tem, da jih je odtrgala od njihovih materinskih central v Severni Tirolski. Nekateri redovi z večjim številom samostanov so sicer postali neodvisni in samostojni v obliki novih južnotirolskih provinc, šibkeje ustanove pa so bile podrejene v večini slučajev redovnim provincam in materinskim hišam v Italiji. Ta izguba domačega zaledja je vodila v močno odvisnost od nacionalno tuje večine, delno pa je dovedla sploh do ukinitve nemških samostanskih ustanov ali do prehoda v roke italijanskih redovnikov zaradi pomanjkanja zadostnega nemškega narasčaja.⁵⁷)

⁵⁷) Pripomba: Ukinjeni so bili nemški samostani šolskih bratov v Meranu, salvatorancev v Obermaisu, kongregacija sester sv. Jožefa v Bozenu, podružnice sester sv. križa v Gratschu, v Salurnu in v vasi Tirol; v upravo italijanskih redovnikov je prešel iz nemških rok samostan servitov v Weissensteinu.

(Nadaljevanje sledi)

Koroško ljudstvo se je oddolžilo dragocenim žrtvam

Leta minevajo, toda spomini ostanejo. Spomin hvaležnosti, spoštovanja in ljubezni do vseh dragih, ki so darovali na oltar domovine in za visoke vzore človečanstva svoje najdražje, življenje, ostane med nami neizbrisano. Dragocene žrtve borcev za resnico in pravico, za svobodo ter mirno sožitje med vsemi narodi na svetu pa so nam tudi opomin, da brez borbe in žrtve ni zmage.

Na 38 grobiščih naše izmučene zemlje počivajo junaki-partizani, ki so s svojo srčno krvjo poškropili naše kraje v borbi za svobodo našega ljudstva in neodvisnost skupne avstrijske domovine. Visoko stopnjo srčne kulture in zavednosti je pokazalo v dnevih mrtvih slovensko ljudstvo na Koroškem, pa tudi mnogi nemško govoreči sodeželani, ki so zadnja počivališča po večini mladih junakov nad vse vzorno in lepo okrasili z vencami in rožami in se ustavili ob njihovih skupnih in posameznih grobovih v globoki zavesti pomena veličine žrtve.

Glavni odbor Zveze koroških partizanov izreka iskreno zahvalo vsem številnim, ki so krasili in obiskovali počivališča naših nepozabnih žrtve.

Šmarjeta pri Pliberku

Minulo nedeljo je legel v ljubljeno domačo zemljo mož, ki se je v svojem življenju z vztrajnim in nenehnim prizadevanjem oddolžil svojemu kraju in zvesto izpolnil nalogo, ki jo vsak prejme za življenje, toda jo le malokdo izpolni tako dosledno, kot jo je on.

Tiho je bilo v Šmarjeti, siva megla je kot žalni pajčolan pokrivala sicer sončne hribe in temne grape, ko se je od hiše žalosti pri p. d. Kosu pomikal izredno dolg žalni sprevod, v njem posebno veliko moških iz vse okolice, in spremil očeta Janeza Kosa na njegovih zadnjih potih.

Pokojni Kos je bil nadvse spoštovan in ugleden mož v vsej okolici, kjer svoje dejavnosti ni posvečal le sebi in svoji strmi gorski kmetiji, marveč tudi okolici za skupne naše koristi in blaginjo vseh. Da, v prvi vrsti je bil Kos kmet z dušo in telesom ter je utrdil svoj dom z občudovanja vredno pridnostjo. Polje, sadovnjak in hlev in gozd je imel v najlepšem redu in domačin ni manjkalo ničesar. Z zdravim domačim razumom je kljuboval in zmagoval tudi največje stiske, ki so prišle nad kmetijsko gospodarstvo. Pri Kosu so še vedno kaj imeli in rajni oče svoje pomoči nikdar ni odrekal tudi bližnjim in daljnim sosedom. Bil je vseskozi pošteni, lepega in plemenitega slovenskega značaja.

Poleg vseh drugih vrlin pristnega našega človeka je bil rajni Kos zaveden Slovenec ter je svojo zavednost pokazal na mnogih področjih tudi v javnosti s požrtvovalno dejavnostjo. V libuškem občinskem odboru je skozi 22 let odločno zastopal naše koristi. Bil je tudi aktiven član svoječasne krajevnega šolskega odbora v Šmarjeti.

Posebno pri srcu so bile pokojnemu naše gospodarske in kulturne organizacije. Naše združništvo je smatral za temeljno podlago medsebojne pomoči malih in ogroženih eksistenc. Zaradi tega pokojni pri Hranilnici in posojilnici v Pliberku in Živinorejski zadrugi Libuče kot odbornik in predsednik ni štedil s časom in trudom ter je z razumnimi nasveti pri neštetihih sejah in ukrepih veliko koristil. Kot združnik je Kos svojo nalogo zavestno in v polni meri izpolnil.

V dobi nacistične strahovlade je Kosova družina z velikim razumevanjem vsestransko podpirala borbo proti fašizmu. Ne glede na nevarnosti, ki so rajnemu Kosu pretile, je za partizane veliko žrtvoval in vedno bivši borci mnogo povedati o njegovem sodelovanju. Po vojni je Kos spet sodeloval pri obnovi krajevnih zadržig ter deloval tudi kot predsednik krajevnih organizacij Slovenske kmečke zveze. Posebno se je prizadeval, da je prišlo

Nova pot Železna Kapla — Lobniška grapa

Končno je 27 kmetijskim obratom v Lobniku, občina Bela, ustrezno, ko so v četrtek preteklega tedna izročili svojemu namenu novo moderno cesto iz Železne Kaple skozi Lobniško grapo. Celih šest let so trajale priprave in gradnja poti, ki je za obstanek in napredek kmetij v teh bregovitih krajih neizogibno potrebna, ker šele sedaj je tudi ta kraj s primerno prometno možnostjo odprt in povezan z ostalim svetom.

Slovenska kmečka zveza je že maja leta 1949 naslovila na pristojno oblast vlogo, ki so jo s podpisi podprli vsi kmetje-interesenti ter zahtevali, da bi se čimprej storili primerni ukrepi, da bi prišlo do ustrežajoče poti. V vlogi je bilo navedeno, da je izgradnja poti iz Železne Kaple skozi Lobnik nujna narodno-gospodarska potreba za kraj, ki je prav zaradi prometnih težkoč v najtežavnejših gospodarskih razmerah. Prejšnja slaba pot je silno neugodno vplivala na cenovne kmetijskih dobrin, posebno lesa, ki je hrbtnica tamošnjega kmetijstva. Sprava lesa v dolino je bila neverjetno težavna, pogosto sploh nemogoča ter združena z veliko zamudo časa in skrajnimi naporji moža in vprežne živine. Odvoz dobrin je bil v po-

do več poučnih sestankov ter gospodinj-skega tečaja v Šmarjeti.

Kot človek je bil Kos sila družaben in gostoljuben. V njegovi hiši in pod Kosovo hruško so se vedno in vedno zbirali številni znanci in prijatelji, posebno še lovci, saj je bil tudi pokojnik sam skoraj do zadnjih let navdušen lovec.

Tega nepozabnega moža smo minulo nedeljo položili k zadnjemu počitku. Pogrebne obrede je opravil in je spregovoril tolažilne besede g. prošt Trabesinger, njegovo delovanje na področjih naših organizacij in pokojnikov slovenski značaj pa je v jedratih besedah očrtal g. župan Kumer. Ko je možki pevski zbor še odpel žalostinko, je črna domača zemlja zagrnila telesne ostanke blagega pokojnika, ki ga bomo ohranili vedno v najlepšem spominu. Žalujemo svojcem naše odkrito in globoko sožalje!

Kapla ob Dravi

Danes hočemo poročati tudi iz našega kraja nekaj novic. Kakor je pač vedno v življenju, so dogajanja vesela in žalostna. Z našim kratkim poročilom smo se nekoliko zakasnil, ker čas beži z nevzdržno brzino, posebno v jesenskem času, ko povsod skrbimo, da spravimo še zadnje pridelke pod streho.

Pred kakimi tremi tedni se je poročila Štamceva Marta iz Kaple. Po poročnih čredih v vasi so svatje, med katerimi je bilo tudi mnogo mladih ljudi, brzdali veselo razpoloženje, ki je drugače ob takih priložnostih navada, ker je sosed Sobbe ležal na mrtvaškem odru. Ženin in nevesta sta se z ženinovanskimi gosti odpeljala v Kožentavro k nevestini sestrični. Tam so v zelo prijetnem razpoloženju praznovali veseli dogodek do jutranjih ur. Potem pa je ženin povedel svojo mlado ženo na svoj dom v Resnico, da mu bo življenjska družica in gospodinja na precej obsežni kmetiji, kjer so pred dvema letoma izgubili mater ter sta od tega časa oče in sin sama gospodarila. Vse kaže, da si je ženin izbral pravo ženo, ker Štamcevo Marto poznamo, da je zelo marljiva in zgledna po svojem značaju. Novoporočencema iskreno čestitamo!

Teden pozneje smo spemili k zadnjemu počitku Incelnovo Katro, ki je preminula v 79-em letu starosti. Pokojna Katarina je svojo čisto izpolnila z nenehnim delom iz dneva v dan ter je storila mnogo dobrega v okolici. Blaga pokojnica naj si v miru spočije, mi pa jo bomo ohranili v lepem spominu.

Mače

Zadnjič smo na kratko poročali, da je na Mačah preminul Simon Singer, ki smo ga v četrtek minulega tedna spemili k trajnemu počitku na domače pokopališče v Svečah.

Pokojni Simon je bil mož lepega značaja in poštenja. Vsi, ki smo ga poznali, smo ga radi imeli in cenili, ker je bil nad vse uslužen ter dober prijatelj in tovariš.

letnem času takorekoč nemogoč, ker so mogli voziti le z ročnimi vozovi, to je garami na dve kolesi. Pa tudi pozimi, kadar ni bilo dovolj snega, je bila sprava lesa v dolino nemogoča. Les je ostal v planini ter do prihodnje zime samoumevno zgubil na vrednosti, vzniki pa so, kadar ni bilo saninca, prišli ob zaslužek. Pogosto je tudi poledenela gorska pot onemogočala tovarni promet. Prav tako je bil težaven tudi dovoz raznih potrebščin iz doline, torej iz Železne Kaple, ker je kmet mogel s konjsko vprego ali volmi prepeljati le okoli 100 kg tovora.

Vse te okoliščine so kričale po odpravi tega nedostatka in pomanjkljivosti za kraj in so kmetje v svoji vlogi upravičeno zahtevali k temu projektu izdatno pomoč in podporo iz javnih sredstev.

Po dolgotrajnih pripravah je prišlo do uresničevanja načrta. Zainteresirani kmetje so pri gradnji sami izdatno pomagali, pritegnili pa so tudi podjetja, ki se ba-

Ob združitvi občin Bilčovs — Zgornja Vesca

Po poročilih radia in tiska lahko smatramo za dejstvo, da bosta občini Bilčovs in Zgornja Vesca združeni v eno občino. To vprašanje je na zadnji seji obravnaval deželni zbor ter so predlog o združitvi teh dveh občin tudi sprejeli. S prvim januarjem bo torej iz teh dveh občin nastala ena občina. Z gospodarskega vidika je treba ta ukrep nujno pozdraviti, vendar gre pri tem za nekaj povsem novega in bo poteklo še več časa, preden bodo predsodki pri nekaterih ljudeh razpršeni. Prepričani smo, da bo združitev naših dveh občin koristno vplivala na nadaljnji gospodarski razvoj tukajšnjega prebivalstva in nudila našemu kmetu in delavcu čimboljše možnosti za izboljšanje življenjskega položaja.

Ob tej priložnosti se je oglašila tudi vas Vesava (Novo selo), ki spada k občini Bilčovs, pa je od občinskega urada najbolj oddaljena. V vlogi na deželno vladno in deželni zbor zahtevajo vaščani, da bi vas pridružili v območje občine Kotmara ves. Vlogo so podpisali vsi posestniki vasi Vesava ter je želja tamošnjega prebivalstva stoodstotna. Posestniki utemeljujejo svojo vlogo z dejstvi, da spada vas že vedno pod šolski okoliš Kotmara ves

vijo z nakupovanjem lesa v teh krajih, kakor na primer tvrdka Leitgeb v Sinči vesi in celulozna tovarna na Rebrci, pomagali pa sta seve tudi dežela in država.

Novo, zares moderno cesto v dolžini 2,5 km so odprli z lepo slovesnostjo, pri kateri so bili poleg številnih domačinov navzoči namestnik deželnega glavarja Ferlitsch, deželna poslanca Wit in Silla, občinski odbor iz Bele z županom na čelu in občinski odbor iz Železne Kaple. Pri slovesnosti sta spregovorila namestnik deželnega glavarja Ferlitsch in poslanec Wit ter predvsem poudarila, da je nova cesta uspeh volje skupnega dela. Višji gradbeni svetnik dipl. ing. Eder in agrarni inšpektor Stourac pa sta podala pregled o poteku gradbenih del, iz česar je bilo posneti, da so skupni stroški za gradnjo dosegli lepo vsoto 895.000 šilingov. Govorniki so tudi dejali, da bodo v bližnji gradbeni dobi nadaljevali z gradnjo poti še v dolžini 6 kilometrov. Za domače prebivalstvo in interese je občinski svetnik Haderlap spregovoril zahvalne besede.

ter je tudi cerkveno vključena v kotmirško župnijo. Če ima kdo iz te vasi opravke na občinskem uradu v Bilčovsu, potrebuje za hojo po slabi poti poldrugo uro. V primeru pa, da se hoče na občinski urad peljati s kakim vozilom, se mora najprej peljati 5 km daleč v Kotmaro ves in od tam nazaj 9 km po cesti. Tudi pri nakupu različnih potrebščin je prebivalstvo navezano na Kotmaro ves. Iz navedenih dejstev nujno sledi, da je zahteva vasi Vesava po priključitvi k kotmirski občini upravičena.

V vasi Gora v zgornjeveški občini pa je posestnik p. d. Ferm, ki je zaradi potoka, ki teče vzhodno od tega posestva ter pomeni razmejitev med zgornjeveško in škofiško občino, pripadnik občine Škofiče. Ta posestnik more doseči svoj občinski urad v Škofičah le po skrajno slabih gozdnih poteh, dočim ima do ceste, ki bi ga vezala do dosedanjega občinskega urada v Zgornji Vesci, samo dve minuti odnosno bi imel tudi mnogo ugodnejšo prometno možnost v Bilčovs.

Če že občine združujejo, naj bi ob takih priložnostih upoštevali tudi okoliščine, kakršne smo tukaj navedli.

V soseski je bil pokojni priljubljen predvsem tudi zaradi tega, ker je bil mirne in vedre narave. Sporov in zdražb med svojimi znanci ni poznal, vedno se je prizadeval za lepo sožitje med vsemi ljudmi. Ko si je kot delavec v tovarni in na žagi služil svoj kruh zase, za ženo in sina, je zaradi zglednih lastnosti užival ugled in spoštovanje tudi pri svojih delovnih tovariših. Posebno lepa njegova lastnost je bila, da je bil vse življenje trden in zaveden Slovenec ter je tako vzgojil tudi svojega sina. Zelo je ljubil domače petje ter je tudi sam rad prepeval skoraj do zadnjih dni svojega življenja. Saj je znano, da je človek, ki ljubi petje, blag po značaju in dober, kakršnega se razveseli vsak, kdor ga sreča.

Pri pogrebnih svečanostih je bila navzoča lepa množica žalnih gostov. Poslovilne besede je spregovoril domači g. župnik, domači pevci pa so zapeli žalostinke na domu in ob odprtem grobu. Žalujemo svojcem izrekamo še enkrat naše odkrito sožalje!

Železna Kapla

V ponedeljek zjutraj je pri kmetu Veglu v Lobniku izbruhnil požar. Domnevajo, da je ogenj nastal zaradi pokvarjenega dimnika pri parilniku za krmo, ki so ga zanetili v gospodarskem posloju. Ogenj se je bliskovito širil po vsem posloju in kmalu je bila vsa stavba v plamenih. Nemudoma so obvestili požarni brambi v Železni Kapli in grofovske gozdne uprave, ki sta kljub neugodni poti kaj kmalu prispeli. Toda gasilci so morali vodo brizgati okoli 500 metrov visoko v breg ter jim ni uspelo, da bi ogenj ukrotili. Požar se je razširil tudi na stanovanjsko poslopje. Obe poslopji, novo zgrajena hiša za kmečke delavce in uta

za drva ter ovčji hlev so pogoreli do temeljnega zidovja. V gospodarskem posloju je ogenj uničil vse kmetijske stroje in orodje ter zaloge krme in drugo letino, v stanovanjskem posloju pa je zgorelo veliko oprave. Iz hleva pa niso mogli rešiti niti enega teleta in ene svinje.

Škodo, ki je prizadela nesrečno kmečko družino, cenijo na okoli 500.000 šilingov, dočim znaša zavarovalna vsota samo 260.000 šilingov.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 9. novembra do četrta 14. novembra 1957 film:

»Od podoželjskega župnika do papeža«
(Vom Landpfarrer zum Papst)

v soboto, 9. novembra ob 20.00 uri v Šmihelu pri Šercerju

v nedeljo, 10. novembra ob 15.00 uri na Radišah v farni dvorani

v nedeljo, 10. novembra ob 20.00 uri v Globasnici pri Šoštarju

v torek, 12. novembra ob 20.00 uri v Št. Janžu pri Tischlerju

v sredo, 13. novembra ob 20.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu

v četrtek, 14. novembra ob 20.00 uri v Kotmari vasi pri Ledrerju

KOLEDAR

Petek, 8. november: Štir. kr. muč.

Sobota, 9. november: Todor

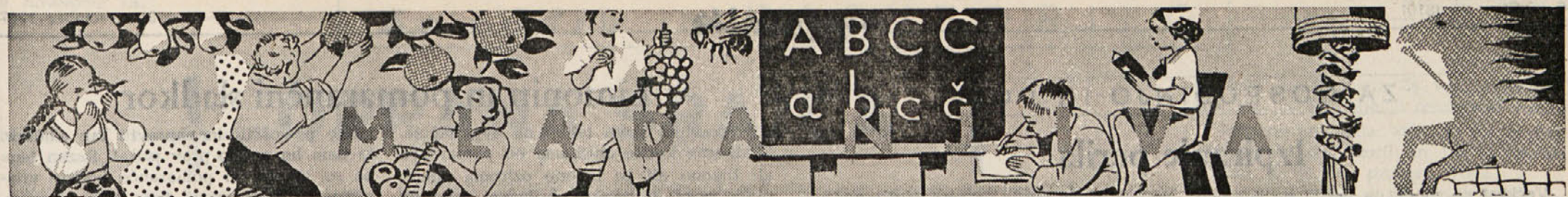
Nedelja, 10. november: Andrej

Ponedeljek, 11. november: Martin

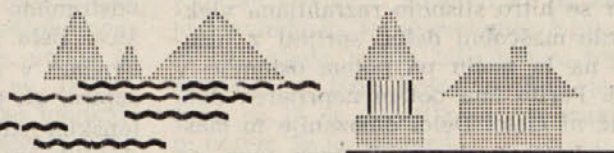
Torek, 12. november: Martin, p.

Sreda, 13. november: Stanislav

Četrtek, 14. november: Serafin

Pravljica o daljni deželi

Z ≈ A S ≈ M ≈ E ≈ H

Mumije

Učna ura zgodovine.

Pri tabli stoji Tonin in odgovarja. Pravzaprav nič ne odgovarja, ker nič ne zna, le učitelj govori.

Nazadnje ga učitelj vpraša:

»To boš vendar le vedel, kaj so mumije?«

Tonin molči. Premišljuje. Gleda zdaj učitelja, zdaj po razredu. Nazadnje pa se le odloči:

»Mumije so konzervirane kraljice.«

Previdni piščanci

Vsi vedo, da se piščanci izvalijo iz jajc, na katerih mora čepeti koklja, in da niso vsa jajca dobra.

»Zakaj pa piščanci pridejo iz jajc?«

»Zato, ker se bojijo, da jih ne bi skuhal.«

Pepček

Oče Jože in sinko Pepček sta živela v svoji bajtici tam pri gozdu nad vasjo. Trdo je bilo njuno življenje in Pepček, čeprav še solarček, je moral prijeti za vsako delo.

V torek da oče Jože sinku Pepčku sekiro, da naklesti v gozdu drv za zimo.

»Pa dobro pazi na sekiro! Nova je!« mu grozeče priporoča oče.

Pepček gre, poišče v gozdu ugoden prostor s suhim mahom, položi novo sekiro skrbno na mah, sam pa leže poleg in ne odvrne oči od sekire, nove sekire.

Previdno prinese zvečer sinko novo sekiro domov, da jo vrne očetu.

»Pa drva?« se zavzame oče Jože.

»Kakšna drva?« gleda sinko debelo, »saj sem ves dan moral paziti na sekiro, na novo sekiro!«

JOSIP STRITAR:

DROBTINICE

1. Ptica se s pticem družijo, žaba z žabo v luži.
2. Na med se muhe love, na sladke besede ljudje.
3. Krokro kroka, slavec poje, vsaka božja stvar po svoje.
4. Stoječa voda se usmradi, rjava kosa ne kosi.
5. Kjer ni pridne mačke v hiši, dobro se imajo miši.
6. Pozimi se ve, kaj peč velja, v nesreči se prijatelj spozna.
7. Če prehitro puška poča, zdrav iz grma zajec skoči.
8. Sad prepovedan mika, četudi je lesnika.

Japonska pravljica

Kralj je bil sicer istega mnenja, toda ker brez vojne ni mogel živeti, je zbral vse svoje generale in ministre ter z njimi napadel sosednjo državo.

Se danes ne vedo povedati, kako se je obnesla ta maloštevilna armada brez vojakov. Res je le, da se nihče ni vrnil in da v tisti daljni deželi ptički zopet letajo po zraku, ribe zopet plavajo po morju in fantički zopet prihajajo na svet. Skratka: tam življenje ni več v nevarnosti.

To se je dogodilo v neki daljni deželi. Tako daljni, da je predaleč, da bi mogla biti resnična.

Divji mož

Neki pastir je prignal nekoč domov ovce s paše. Preštel jih je — eno jagnje je manjkalo. Nagnal je ovce v stajo in ga šel iskat. Iskal ga je in iskal in nenadoma zagledal ogenj pod starim hrastom, nad ognjem raženj, na ražnju odrto jagnje. Ob ognju je sedel star mož z dolgo belo brado in mirno vrtel raženj. Pastir se je začudeno približal, sedel k starcu in čakal, kaj bo. Starček pa — ko da ni videl pastirja — ni odmaknil pogleda od pečenke. Mirno je vrtel raženj in pazil, da se mu pečenka preveč ne zapeče. Ko pa je bil jagnček pečen, je kar z rokami odtrgal s pečenke bedro in ga ponudil pastirju:

»Meso pojej, kosti pa vrni!« je dejal in začel jesti.

Pastir je jedel, vmes pa se jezil, ker mu je divji mož vzel jagnje. Zato je sklenil, da mu ne bo vrnil vseh koščic. In ko je bedro obral, mu res ni vrnil vseh kosti, ampak je eno vtaknil v žep.

Kmalu je divji mož pojedel vse ostalo meso. Zbral je kosti in jih zavil v kožo jagnjčka, rekoč:

»Vstani in beži domov!«

In glej! Koščice so se porazdelile po koži in jagnje je bilo spet živo. Hotelo je zbežati, a ni moglo. Žalostno je zamekotalo in odšantalo proti domu. Pastirju je bilo žal, da je skril koščico. Rad bi bil prosil moža odpuščanja, a moža ni bilo nikjer več. Ko da se je v zemljo vdrl.

Pastir je žalosten odšel domov in vso noč in ves naslednji dan premišljeval, kako bi jagnčku pomagal, da bi lahko hodil po vseh štirih. Zvečer pa je dejal:

»Samo divji mož lahko pomaga!«

ment z Justinijanovim podpisom. Razgrnil ga je predse in s spretno roko napisal v slogu in načinu najvišje pisarne, da mu je dovoljen obisk v ječi pri Oriomu. Pergament je zopet zvil in ga vtaknil v srebrno pušico ter mu pridelal Teodorin prstan.

»Za vsak primer,« je pomislil, ko je legel. Se enkrat je premotril ves načrt. Zunanaj je šumela Propontida v rahlih valovih, zadnjič pod njegovim oknom.

Drugo dopoldne se je Epafrodit napotil iz vile sam, brez sužnjev, brez beska, peš, v žalni obleki, v razmršenih laski po Bizancu. Po forih ga je pozdravljalo ljudstvo z glasnimi vzkliki sočutja. Imenitni meščani so mu z iskrenostjo izražali sočutje, tolpa je glasno kričala in pritiskala roke v žalosti na prsi, ko je videla dobrotnika iz hipodroma toženega. Epafrodit je vdano in ponižno povešal glavo, toda žive oči so motrile množice in se čudile. Zakaj, da je toliko sočutja, čeprav samopridnega, v Bizancu, ni mislil. V srcu se mu je celo zbudila prešerna skušnjava, da bi stopil pod arkade na Teodozijevem trgu in izpregovoril tolpi o Iztoku, o sebi. Vrgel bi mednje nekaj perisč srebra in nastala bi buka, da bi Justinijan pomnil, kdaj je naperil pravdo zoper njega. Toda previdno je premagal skušnjavo in obiskal najslavnejše sodne svetnike in prisednike ter prosil pravice in milosti v pravdi.

Dasi se je zgrinjala kričeča tolpa za njim, koder je hodil, ni ušlo njegovemu pogledu dvojice sumljivih bitij, ki sta ga kakor po naključju sledili iz ozke ulice po Osrednji cesti. Pohvalil je v duhu Spiridionovo modrost, ker ni prišel do njega pri vratih, ampak po morju. Zato se Epafroditu ni mudilo z obiski.

Ponižno je čakal pri vratih svetnikov kakor reven klient, da je potratil več časa in speljal tajna vohuna čim dalje od vile.

Zakaj Numida je doma sprejemal v hlev kupljene arabce in kapadočane, oklepe in šleme, ki so bili pripravljeni za beg.

Minilo je poldne, ko se je vrnil.

Pri vratih ga je čakal Numida, se mu globoko priklonil in ga gledal z očmi, polnimi veselja.

Grk ga ni vprašal, ni črnil besedice. Ugodno poročilo, da so konji v hlevu in orožje skrito, je govorilo sužnjevo lice. Rahlo mu je prikimal in odšel v atrij, kjer ga je čakal žid Abiatar. Vrtel je oči, se stiskal za prsi in ogorčen govoril besede sožalja Epafroditu. Previdno se je ozrl po kotih in z gnevom pričel:

»O Babilon, ki si oropal sveti tempelj, gnal naše očete v sužnost, o Babilon, ti si bil jagnje, jagnje, Uprava pa je volk. O, do kosti me je ogulila krivična postava, do kosti, in mi ugrabila, kar sem v trudnih nočeh krvavo prihranil. In ti, vzvišenost, tožen, ti, ljubezen Bizanca, ti, dobri

bedak, ki si sipal despotu z obema rokama, to je plačilo!«

»Zato odhajam.«

»Odhajaš? Nikar! Ves Bizanc je s teboj. V trionfu se vrneš od pravde.«

»Epafrodit je star, trionfov ne mara. Zmago naj slave suhe listine. Sedaj razumeš kupno pogodbilo!«

»Ti gledaš deset let v bodočnost!«

»Imaš pergamente s seboj?«

»S seboj in denar tudi. Preštej!«

»Zaupam ti. Želim sreče na poti življenja. Opolnoči me vse tvoje. Dotlej še molči, da izginem. Naj ti tekne poceni bogastvo. Listine so pravnomočne, da jih ne izpodbije noben zakonik.«

»Naj te spremlja angel Tobijev!«

Abiatar se je poslovil. Njegovi pogledi so objemali stebrišča in použivali krasoto vile in vrta.

Popoldne je Epafrodita razburjalo. Sonce ni hotelo utoniti v Propontidi. V sebi je čutil železno odločnost.

Vsa notranjost, vsak živec, vse misli — vse je bilo napeto kakor močna tetiva, na kateri počiva strelica, da zleti in zadene v srce. Hodil je nemirno po atriju, se poslavljaval od krasnega peristila, postavil je pred kipom Atene, z utripajočim srcem je dal slovo Merkuru. Izprehajal se je na videz otožen po vrtu.

Vsa služinčad je tavalala kakor preplašena, zbegana, brez dela, brez misli. Leglo je nekaj težkega nad vso vilo, na vrt,

F. S. FINŽGAR

POD SVOBODNIM SONCEM

DRUGA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

45

Trgovca se je vrnil in mu izročil težko mošnjo; evnuhovi prsti so se je krčevito oprile.

»Ná, to je za nocoj, mala nagrada! Plačilo dobiš jutri!«

»Toda straža je na vrtu, straža pri vratih. Mene izpusti, tebe ne, gospod!«

»Ni tvoja skrb! Čakaj me — dobodi ključke do hodnika, drugo izvedem sam. Pojdi in pomni prisege. Sicer —«

Epafrodit je prehodil nekajkrat peristil. V obrazu se mu je žarila radost zmage. Evnuh mu je prisegel. Zlato mu je ukovalo dušo. Privede ga do Iztoka — padle bodo kocke opolnoči in despojna zaigral!

Vesel je hitel v spalnico. Napisal je židu Abiataru pismo, naj mu jutri opoldne izroči kupno vsoto in opolnoči lahko nastopi vse pravice, ker Epafrodita ne bo več v Bizancu.

Že je mislil leči, poslednjič v svoji vili, ko se nenadoma domisli še nečesa.

Iz skrbno skrite skrinjice je vzel perga-

ZA GOSPODINJO IN DOM

Izpiranje perila

Večkrat se zgodi, da perila ne moremo sušiti na prostem in nam v takem primeru kak kos perila kar nekam posivi in postane moten in dobi tudi slab duh. V takem primeru pač vedno dolžimo take okoliščine, da samo te povzročajo take neveselnosti pri perilu. Ni pa samo to vzrok, marveč je vzrok v slabem izplakovanju. Če se to dogaja dalj časa, začne perilo počasi tudi razpadati.

Pri pranju s toplo vodo se vlakna v tkaninah razrahljajo, pralna sredstva, milo ali prašek pa lažje prodirajo med vlakna ter bolj mehčajo in tope nesnago. Čim toplejša je voda, tem večji je ta učinek, toda le pri mehki vodi. V naravi je to predvsem deževnica, dočim sta vodovodna voda in studenčnica ponavadi trdi. Vodo mehčamo z raznimi lugi in sodobnimi pralnimi praški, ki jih je na trgu v veliki izbiri. Bolj ko je voda vroča, ko ji primešamo razmehčevalno sredstvo, tem hitreje se zmežča.

Kot za pranje mora biti voda mehka tudi za izpiranje, ker mora izlužiti iz tkanine nesnago, ostanke mila in maščobe. Pri izpiranju s trdo vodo pa se ti ostanki vežejo z rudninskimi snovmi, ki jih vsebuje trda voda v obilici, ter ostanejo v tkanini.

Drugo, kar je treba vedeti, je to, da morajo biti izpiralne vode tople oziroma vro-

če. Na vroče perilo ne sme priti mrzla voda, ker se hitro stisnejo razrahljana vlakna, strde maščobni delci, sprijeti z umazanijo, na ta način pa potem ostanejo v tkanini. Perilo ima potem neprijeten duh, ker pač ni čisto. Delci umazanije in maščobe razkrajajo tkanino, razen tega pa ostane perilo namesto snežno belo sivo in motno. Tako perilo dobi pri likanju nekam rumeno barvo, ker se maščoba, ki je ostala v perilu, pod vplivom vročine od likalnika razmaže po tkanini.

Šele ko je perilo skoraj že do čistega izprano v več toplih in zmečanih vodah, ga izplaknemo do konca pod vodovodom ali kje drugje. Le tako bomo perilo ohranili dalj časa lepo in trpežno, razen tega pa ne bo imelo nikdar neprijetnega duha, pa čeprav ga bomo v zimskem času, ko bo vreme neugodno, sušili v zaprtem prostoru.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Že v predšolski dobi otroka k zobozdravniku

Učinek nepravilne vzgoje se nikjer tako pogosto in jasno ne pokaže kot pri zobozdravniku. In vendar čaka ta obisk vsakega otroka. Starši bi se morali zavedati, da je tudi zdravljenje mlečnih zob nujno potrebno.

Že v drugem, a najkasneje v tretjem letu starosti naj se otrok navadi na čiščenje zob pred nočnim spanjem, in od časa do časa naj jih mati sama pregleda. Kakor hitro opazi kako okvaro, naj prične s psihološko pripravo otroka za obisk pri zobozdravniku. Otroka mora osvoboditi strahu in ga prepričati o potrebi zdravljenja. Vsak dan lahko neprisiljeno napelje razgovor na zdravnika, ki popravi okvaro in pridnim otrokom napravi celo srebrne plombe. Oče naj omeni, da otroci, ki hodijo v šolo, smejo že sami iti k zobozdravniku. Mimogrede naj se spomni še kakega drugega otroka, ki ima že popravljen zob itd.

Pri dečkih bomo na primer vzbudili zanimanje za stol, na katerem se lahko dvigaš in spuščaš. Ko otrok nato pride v ordinacijo, je vsa njegova pozornost osredotočena na novo okolje, ne pa na morebitne bolečine, ki ga čakajo. Rade volje bo sedel na stol, o katerem smo mu že pripovedovali in radovedno ogledoval instrumentarij. Dobro se obnese praksa, da se zobozdravnik omeji prvi krat samo na pregled in se pri tem prijazno pozanima, kateri zob otroka boli, kadar je boleč.

Pripravimo si ga lahko na dva načina. Sladkorne kocke obrihamo ob pomarančo ali limono ali pa limone oziroma pomaranče prav na tanko obrihamo, tako da odstranimo od njih samo rumeni del kožice. Bela koža greni. Naribane olupke denemo v steklen kozareček, ki se dobro zapira, ali pa ga moramo zavezati s celofanskim papirjem. Olupke zmešamo, preden jih spravimo, s sladkorno sipo ali pa denemo v kozarec najprej plast sladkorja, nato plast olupkov itd. Na vrhu naj bo sladkor. Olupke pomaranč spravimo ločeno od olupkov limon.

Tako pripravljen limonin ali pomarančni sladkor uporabljamo za pripravo sladice, ker jim da tak sladkor še posebno dober okus in aroma. Porabljamo ga tudi za čaje in druge pijače. Hranimo ga lahko zelo dolgo. Da se tako pripravljeni sladkor ne zdiši, ga moramo v kozarcu po vsaki uporabi dobro zapreti.

Ker bo sedaj vedno več limon in pomaranč na trgu, si jih bomo sčasoma res

lahko privoščili in napravili tak sladkor, ki nam bo vedno prav prišel. Razen tega pa so limone in pomaranče bogate vitaminov in prav zaradi tega zelo priporočljive za množično uporabo predvsem pozimi, ko manjka zelene na vitaminih bogate hrane.

PRAKTIČNI NASVETI

Volno, ki smo jo oprali, damo v zaprto posodo in jo postavimo nato v posodo z vročo vodo, kjer jo pustimo četrto ure. Volna bo potem spet uporabna in dovolj prožna.

*

Če pričnejo usnjeni predmeti plesniti, napravimo mešanico iz enega dela kafe in devet delov terpentinskega olja ter z njo namažemo usnje čevljev, rokavic in drugih usnjenih predmetov. Preden usnje namažemo, očistimo plesnobo s krpo, ki smo jo namočili v kis. Mešanica terpentina in kafe prežene tudi miši, ki se pogosto lotijo tudi usnjenih predmetov.

Ovseni kosmiči so zdravi in tečna hrana

Ovsenih kosmičev (Haferflocken) še vse premalo uporabljamo, če pomislimo, da so za prehrano izrednega pomena. Mnoge velike dežele so že zdavnaj spoznale izredni pomen ovsenih izdelkov za zdravje in krepkost človeškega organizma, zato jih na primer množično uporabljajo na Škotskem in v vseh skandinavskih deželah. Ljudje v teh deželah, predvsem pa strokovnjaki trdijo, da ohrani oves telo zdravo, glavo bistro, noge pa tople. Ovsenjak dela železne može. Razen tega pa uporabljajo ovsene izdelke tudi kot zdravilo, in sicer se je oves uspešno uveljavil pri zdravljenju sladkorne bolezni. Prav Skandinavci, ki jedo veliko ovsenih izdelkov, so gotovo tudi zaradi tega čvrsti in krepki ljudje, poleg tega pa tudi odporni in dobri športniki.

Ovseni izdelek vsebuje poleg drugih najugodnejših sestavin še 8 % maščobe, v kateri sta tudi lecitin in fosfor. Prav te sestavine ovsenih izdelkov so redilne in zdrave, pospešujejo prebavo, krepijo mišice, kosti itd. Moderna dietična hrana ovsene izdelke zelo upošteva, kar vsekar prepričuje, da so ovseni izdelki res zelo priporočljivi za zdravo prehrano.

na pristanišče. Vse je čakalo nekaj velikega, vse je nekaj slutilo. Radovan je pomaljal dolgo brado skozi priprta vrata, gledal na sonce, šepetal molitve, bogovom obetal vnovič in vnovič hekatombe pod lipo Svarunovega gradišča in se stresal v hrepenenju in čakanju.

Počasi je zakrvavelo morje. Mogočna sončna obla se je dotaknila valov, potapljala se in sunkoma utonila.

Tedaj je pozval Epafrodit vse sužnje v prostrani peristil.

V vseh očeh je bila vdanost, na vseh licih žalost in sočutje, ko so zagledali gospoda v žalni obleki.

Epafrodit je stopil mednje. Na licu mu je kraljevala slovesnost, v očeh ljubezen.

Z levico je odpahnil goste gube plašča, v desnici se je zasvetil križ, ves posut z dragulji. Vsi svetilniki so plameneli, da so temnele prve zvezde, ki so se prižgale nad impluvijem.

Se nikoli se ni zdel Epafrodit sužniem tako svečan, tako velik in tako mogočen — kakor apostol. Nepoznana sila, strah in upanje, jim je zlomila koleno, vse se je ponižalo in pokleknilo. Tedaj je dvignil Epafrodit desnico s križem:

»V imenu Krista, z zarjo jutrišnjega dne ste vsi svobodni!«

Množica je ostrmela in onemela. Počasi se je izvil iz nje vzdih, kakor bi vzdihnil prsi, s katerih se je odvalila skala. Po kolenih so drsli k Epafroditu. Solze so

kapale na njegove noge, ko so mu poljubljali sandale.

Numida pa je delil s periščem srebrne statere.

ČETRTO POGlavJE

Bližala se je polnoč.

Epafrodit je slonel v spalnici na mehkem baržunu, odet v najslovesnejšo obleko. Život mu je bil maziljen, da je dišalo skozi dragoceni bisus, glava je izgubila sliko toženega. Vse je bilo vzorno, sijajno, kakor bi bil namenjen do despota. Grk je jasno videl, da se bliža ura zmage ali smrti. Hotel je zmagati ali umreti v sijaju, ki ga je spremljal že dolga leta.

Prisluškal je oprežno, se li oglase z ulice na pol pijani, na pol veseli glasovi vojakov, ki se vračajo iz tabern. Ob enajstih bi se morali oglasiti pred portalom njegove vile. Ko je zaobrnil peščno uro, je postajal razburjen. Vsaka minuta ga je razdražila. Bil je preblizu smrti, na vrhuncu do zmage ali do smrti. Ena sama minuta, ena nepremišljena beseda, slučajen ukaz častnika, ki prekrene in premeni straže, določene za to noč, bi mu lahko razbil ves načrt, z vrha bi ga pahnili v brezno, da bi iztežka še kdaj prišel tako blizu smrti.

Minute so ginile, vsa stoiško mirna narava, ves njegov močni duh je vztrepetaval. Vstal je. Segel po temnem plašču,

s svilen ruto ovil glavo, čezno potegnil oglavnico in šel iz spalnice v atrij.

»Prihajajo!« mu je pošepetal Numida.

Epafrodit je bil tako vznemirjen, da ni slišal od daleč prihajajočega petja, smeja, trdih korakov.

»S forov se sliši šum!«

»Ni s forov, prejasnost! Fori so že davno umolknil!«

Tedaj je tudi Epafrodit razločil šum veselih vojakov, ki so prihajali iz tabern.

»Ali si videl, kam sta se vtaknila carska ovađuha, ki stražita mojo vilo?«

»Pred vestibulom svetnika Joanesa sedita in dremljeta.«

»Ugodno,« je pomislil Epafrodit. »Vojaki pridejo neopaženi v moje hleve.«

Tedaj se je približal vratom smeh, krik, dovtipi, popevke in nerodni koraki kakor vinjenih. Nekdo se je zaletel v duri, da je zabobnelo. Epafrodit in Numida sta razločila besede: »Tegale imajo tudi v precep!« Splošen smeh.

Epafrodit je pomežiknil.

»To je stari Sloven. Izvrstno igra.«

Počasi so se glasovi oddaljili, umirali, se še enkrat odzvali, utihnili in izginili.

Epafrodit in Numida sta krenila na vrt. Suženj je odhitel.

Ali skokoma se je vrnil za nekaj minut in naznanil:

»Gospod, Sloveni že sedlajo konje! Vsi so prišli neopaženi!«

»Ali sta čolna pripravljena? Orodje? Meči?« Mrzličavo je vpraševal Grk.

»Vse, gospod!«

Spustila sta se po stezi k morju.

Majhen čoln, katerega je gnal krepak suženj, je spölzel po morju. Za njim je v razdalji tiho veslal večji.

Ko so bili v Propontidi, je Epafrodit molil, stisnjen v črni plašč:

»Gospod, pomagaj, otmi ga!«

Veslači so tako spretno zasajali vesla v morje, da ni pljusnilo, ni zašumelo. Kakor skrivnostni senci sta drsela čolna po gladini, ki ni plivkala in se ni ganila kakor v strahu. polnem čakanja.

Zvezda nad kupolo sv. Sofije je pokazala natančno polnoč, ko so v carskem vrtu pritiskali k bregu. Veliki čoln se je skril v visoko bičevje, nihče v njem se ni ganil. Iz malega sta stopila na suho Numida in Epafrodit.

Vrh marmornih stopnic se je izluščila izza cipres temna postava.

Epafroditu je plalo srce.

Postava je zganila z roko in za njo sta šla po vijugastih stopnicah med pinijami, cipresami, mandeljni in palmami Epafrodit in Numida.

Kar senca obstane in počaka Epafrodita.

»Stoj! Straž! Ne dá nam dalje!«

»Naprej!« pošepeta Epafrodit in stopi odločno proti palatincu, ki je stal kakor kip sredi steze.

(Nadaljevanje sledi)

Morley Callaghan:

OPRANA SRAJCA

Phil je pil nekega večera v eni od Lyonskih čajnic svojo škodelico kave — pri čemer je sedel pri mizi v bližini centralne kurjave, da bi se ta čas stopil in posušil sneg z njegovih čevljev — ko je videl pri sosednji mizi na videz premožnega, sveže pobritega moža, ki je pravkar odrinil od sebe krožnik s šunkarico, in to s takšnim obrazom, kot da mu je že pri pogledu nanjo slabo. Po načinu, kako je vzdihnil, medtem ko je posvetil vso svojo pozornost šunkarici, je lahko vsakdo takoj spoznal, da je mož precej pijan. Držal je svoj blagajniški listek, katerega bi moral pri izhodu pri blagajni poravnati, krčevito v levi roki, medtem ko je z drugo v žepu obračal in vrtel zvitek bankovcev. Poskušal je, kako bi se zopet lahko obvladal, se poskušal zravnati in oditi v ravni črti brez spotikanja do blagajne, dostojno plačati svoj račun, vstopiti v avto in priti domov, še preden ga bo obvladal spanec.

Zavitek bankovcev, ki so ležali pod mizo v možakovi roki, medtem ko je on sam z vso težo naslonjen na mizo strmel proti blagajniku, je zbudil v Philu misel na to, kako bridko nujno bi potreboval vsaj en dolar. Bil je na poti čez deželo in se je vrnil z nekim tovarnjakom. Bil je popolnoma na psu, njegovo perilo je ležalo v neki pralnici ob 26. ulici in nekdo, kateremu je včeraj telefoniral — nekdo, s katerim je hodil skupaj v šolo in ki zdaj dela v pisarni nekega časopisa — ga je pozval, naj pride k njemu, morda bi mu lahko priskrbel za nekaj tednov dela v njihovem odpremnom oddelku. Toda srajc mu pralnica ni hotela izročiti, preden jih ne plača. Phil pa ni mogel prenesti misli na to, da bi ne stopil pred oči človeku, s katerim je hodil skupaj v šolo in ki zdaj zasluži na kupe denarja, vsaj z oprano srajco.

Ko je naprej nagnjen pozorno opazoval, kako možakovi debeli prsti v naporu, da bi izvil iz njega en bankovec, nerodno vrtijo zvitek bankovcev, medtem ko je bila vsa njegova pozornost usmerjena na blagajnika, se je zgodilo tisto, česar si Phil niti sanjati ni upal: iz zvitka je zdrsnil en bankovec, nerodni prsti so segli po njem, prijel v prazno... in bankovec je zdrknil v rahlem loku pod mizo in padel v umazano lužo, ki so jo pustili tam mokri gumijasti možakovi čevlji.

S sanjarskim nasmehom je pogledal Phil preko možakove glave po lokalu, kot da bi vlekel vase vonje iz kuhinje. Toda njegovo srce je naglo dvakrat poskočilo. Predstavljaj si je, kako bo dvignil naslednje jutro svoje oprane srajce iz pralnice in oblekel tisto svetlomodro s tankimi belimi črtami, za katero je pred letom dni plačal v Philadelphiji štiri dolarje.

Toda pijanec, ki ga je opazil, je stresel z glavo. Strmel je v Philov obnošeni klobuk, njegov stari plašč in zmečkan srajc. Ni bil navdušen nad tem, kar je videl. Nič ni pomagalo, če se je Phil delal, kot da vsega tega ne opazi in da je vse v redu. Sanjarski izraz na Philovem obrazu ga je dražil. »Hej, vi, Sanjač,« je dejal, »ali vam kaj ni všeč?«

»Meni?«

»Seveda, vam, gospod Sanjač!«

»Nisem vas niti pogledal. Premišljam, kaj bi naročil.«

»Oprostite, gospod Sanjač. Morda imate prav. Jaz pa sem ves večer delal napake in nočem zdaj narediti še ene,« je dejal.

Medtem ko se je zelo ponižno nasmehnil Philu, je prišlo k mizi nenadoma neko dekle v nepobarvanem, od snega in dežja mokrem plašču. Dekle z nenegovanimi plavimi lasmi, ki so bili potrebni novega trajnega kodranja, z lepo oblikovanimi nogami in bledim obrazom. Prisedla je k mizi. V roki je imela neporavnan račun. Položila je na mizo oba komolca in se ozirala, kot da bi koga pričakovala. Dolarški bankovec na tleh je ležal kakšne tri metre od njene noge.

Pijanec je z mnogo dostojanstva vstal in začel krmariti proti izhodu, s svojim računom silno resno v eni roki pred seboj, zvitek bankovcev pa v drugi roki.

Ko je bil oddaljen še kakšnih dvajset korakov, se je Phil obrnil k dekletu, njune oči so se srečale v trdnem medsebojnem ocenjevanju, gledale so se brez utripa in nobeden od njiju se ni premaknil. Dekletove oči so bile plave in se niso umaknile — in potem se je nehote zatekel njen pogled na tla.

Phila je postalo strah in segel je po bankovcu, z enim kolenom na tleh. Toda ona je natanko vedela, kje leži bankovec. Njena noga je segla naprej in pritisnila s konico stopala z vso silo na papir, tako da se ni niti najmanj premaknil, ko je Phil potegnil zanj. Takoj je razumel: ni nobene možnosti, da bi prišel do bankovca — razen če ga raztrga. Medtem ko je še naprej trdno držal vogal bankovca, je v zadregi strmel na njen obnošeni, mokri čevlji in potem zdrsnil s pogledom po njenem gležnju in po spuščeni zanki na njeni nogavici. Vedel je, da se je nagnila k njemu. Njen obraz je bil nenadoma blizu njegovega.

»Verjetno ga je nekdo izgubil,« je dejal, ko jo je pogledal.

»Videti je tako,« je odgovorila, s konico čevlja še vedno trdno na bankovcu in obrazom napetim od želje.

»Morda ste hoteli steči za njim?«

»To ni bil moj namen,« je dejala. Malce se je nasmehnila na radosten, nepopustljiv način.

Če bi ona zdaj, medtem ko sta govorila, dvignila svoj čevlji z bankovca, bi morda on tega storil, kar je zdaj sklenil storiti. Toda dala mu je občutek, kako čaka sama na to, da bo on dvignil denar. Pa tudi upanje na dolar in s tem na oprano srajco sta mu dala toliko poguma, da je rekel z dobrovoljnim zmigom ramen: »Kaj bi naj torej storila po vašem mnenju?«

»Kaj menite vi?«

»Vzemimo, da sva morda videla ta bankovec oba istočasno in da ga oba potrebujeva — kako bi bilo, če bi zanj metala kovanec: glava ali številka.«

Za trenutek se je obotavljala, nato pa je dejala: »To zveni kar pravično. Torej!« Oba sta se nasmehnila, ko je potegnil iz žepa kovanec in ko se je tako nasmehnila, je videl, da je še zelo mlada. Pod očesom se ji je vlekle majhna brazgotina, kot da bi jo kdo udaril. Toda njen obraz je bil, kot da bi se razcvetel, kljub bleddici in nenegovanim lasem.

»Če bo številka, dobite vi, če bo glava jaz,« je dejal in se pripravil na vabljanje.

»Naj pade na mizo, ne da bi se ga dotaknili ali ustavili,« je dejala in prikimala.

»Pozor — moja dama!« je vzkliknil in pustil krožiti novce, da je zabrnal po mizi okrog majhnega stala s sladkorjem, gorčico, kisom in oljem. Ko se je nehal vrteti, sta se oba nagnila tako naglo naprej, da sta skoro trčila z glavami.

»Glava, ali ne?« je dejala. Kljub temu je gledala. Kljub temu je gledala še dalje na kovanec, kot da ne more prav videti. Nekaj je premišljevala, nekaj strasnega, morda kakšno vprašanje, na katero je odgovoril ta mali novce na mizi. Njen obraz je bil njegovemu zelo blizu in v njenih očeh so bile solze. Toda obrnila se je tiho in dejala: »Gotovo je, tovariš. Res je vaš.« Potegnila je nogo k sebi in se malce nasmehnila, ko se je sklonil in pobral bankovec.

»Hvala,« je dejal. »Morda imate srečo v ljubezni.«

»Verjetno. Želim vam vse dobro!« Vstala je in odšla k blagajniku, kateremu je predala neplačani račun.

Videl je, kako si je zavihnila ovrtnik svojega brezbarvnega, od snega in dežja mokrega plašča. Majhen šop las se ji je ujel zanj in je visel čez ovrtnik. Medtem ko je govorila z blagajnikom, je pogledal kovanec, ki mu je ležal na dlani, pogledal še njo in je nenadoma občutil, kako strašno ga je sram. Počasi je obrnil kovanec: bil je na obeh straneh enak, na obeh straneh je imel enako glavo, ta stara igračka in talisman, ki jo je našel pred dvema letoma. Potem pa skoro ni več videl kovanca v svoji roki, samo izraz obraza je videl, ki ga je dobilo dekle, medtem ko je opazovala vrtenje kovanca na mizi. Slišal je njen vzdih, kot da je vse upanje,

ki ga je imela na tem svetu, skrito v tem vrtečem kovancu. Spomnil se je, kako se je zravnala in se nasmehnila: čutil je, da je vsa njena usoda bila v tem trenutku odvisna od tega kovanca. Bila je blizu tega, da bi se počutila kot na mučilih — in potem jo je prevaril.

Zdaj je že odšla iz lokala in stekel je za njo. Videl jo je, kako stoji kakšnih dvajset korakov vstran od neke prodajalne tobaka. Zopet je snežilo. Šla je po snegu, njeni čevlji so imeli na konicah kupčke snega. Še preden jo je dohitel, je zarila roke globoko v žepe svojega plašča in je naglo s sklonjeno glavo odšla.

»Samo trenutek, gospodična! Halo, zakaj tako hitite?« je zaklical.

Ne da bi se nasmehnila in brez presenečenja se je obrnila in počakala. »Želite?«

»Napravite mi uslugo. Hočete?«

»Zakaj bi naj to storila?«

»Zakaj ne — če vas nič ne velja?«

»To je odvisno od tega, za kakšno stvar gre.«

»Vzemite ta bankovec, prosim! Nič drugega!«

Za trenutek je skušala uganiti njegov namen, potem je rekla: »Čemu to, gospod? Dobili ste ga po vseh pravilih. Vse je v redu. Pustimo zdaj to.« Njen obraz je bil nenadoma ves trd, mnogo starejši, kot je bil prej v restavraciji.

»Ne, nisem ga pošteno dobil,« je dejal. »Poglejte, gospodična, vzemite ga, prosim!« Iztegnil je roko in jo prijel za komolec. Toda ona se ga je z nabranim čelom otresla. Postalo mu je neprijetno. »Bil je ponarejen kovanec, s katerim sva vabljala, ali me zdaj razumete. Pokažem vam ga, če hočete. Saj niste mogli dobiti.«

»In čemu zdaj nenadoma ta velikodušnost?«

»Ne vem! Videl sem vas, kako ste odšli in obšla me je slutnja, da je vam mno-

go teže kot je meni. Za vas je več na tehtnici...« Še dalje je resno silil vanjo.

Užaljeno je dejala: »Če ste me prelisičili, ste to pač storili in jaz bi morala opaziti, da je bila prevara. Toda...«

»Mislim sem, da ta listek res nujno potrebujem. Toda ko sem vas videl odhajati, sem dobil tako umazan občutek. Jutri potrebujem svoje perilo. Potrebujem čisto srajco. Na to sem mislil, ko sem videl tistega človeka brskati po denarju. In to je bilo grenko, ko sem videl pri vas isti namen. Sploh nisem dolgo premišljeval. Enostavno udaril sem povprek.«

Resno ga je poslušala, kot da jo je njegovo obžalovanje res prizadelo. Potem je iztegnila roko in ga rahlo udarila po roki, kot da sta stara znanca, ki sta skupaj prebila ves večer in da je ona pač že stara, on pa še mlad nezrel mladič. »Vi torej mislite, da bi vam oprana srajca kaj koristila?« je vprašala.

»Domišljeval sem si, da bi s tem dobil novo priložnost v življenju, to je vse.«

»Morda tudi bo. Torej naprej! Pojdite po svojo srajco!«

»Ne, prosim, vzemite vi denar!«

»Ena sama oprana srajca mi ne pomaga nič več, prav tako kot tudi denar ne, kolikor je vredna. Torej — obilo sreče!« je dejala z jasnim, trmastim nasmehom. Tokrat je odločno odšla, kot da bi nekaj dokončno in odločno sklenila; odločitev, katere se je bala in katere morda ne bi sprejela, če bi je on ne bil prevaril in bi dobila tisti dolar.

Zaskrbljen je hotel steči za njo, vendar je obstal prizadet in potolčen zaradi resnice, katere se je pravkar šele zavedel; da njej en dolar za dalje časa ne bo pomagal in da je potreben temeljit preobrat, da bi se ves načrt njenega življenja spremenil.

Oprana srajca pa je postala zanj nekaj neprijetnega in nekaj podlega in dolar v roki se mu je zadel umazan. Na vsak način se je moral rešiti tega dolarja — ali pa bo imel ves čas občutek, da vidi njo, kako z rokami v žepih odločno gre od njega.

Jaques Rose Garden:

SLABA LITERATURA

Zasačenega dijaka je bila sama nedolžnost.

»Ne berem plaže,« se je odločno branil.

Profesor mu je mahal pred nosom s ceneno brošuro, ki ji je manjkala naslovna stran. Dijak jo je bral pod klopio, pa ga je profesorjevo budno oko opazilo.

»Te bom že naučil lagat!« je kričal.

»Ampak...«

»Priznaj in povej, kakšno reč si bral!«

»Vsebinsko naj povem?«

»Da. Vsebinsko tega nemarnega zvezka za pet grošev.«

»Če že vztrajate na tem, gospod profesor...«

»Vztrajam! Hitro!«

»Tedad je živel v majhnem mestecu upokojenec,« je začel dijak, »bil je profesor kakor vi. Nekega jutra gre na sprehod in ogovori na cesti nepoznano deklico.«

(Profesor postane v obraz zaripel.)

»Mladi deklici stari pokavec, ki se je bil nekako pomladil, skraja ni bil prav nič všeč, vendar si je profesor z darili sčasoma pridobil dekletovo naklonjenost. Nato postane zgodba dolgočasna in sentimentalna, dokler naposled ne pride dekličin brat, ki je bil pri vojaki, v mestece na dopust. Tedaj nastane cel hudič. Brat je zvedel za sestrično razmerje in jo nesramno ozmerjal. Z izrazi, ki jih ne morem tukaj ponoviti, saj razumete, gospod profesor? Prišlo je do pretepa med ljubimcem in dekličinim bratom in pri tem je profesor ubil vojaka na dopustu.«

»V kanal s takimi pamfleti!«

Grajani dijak je skomizgnil z rameni. »Ne bi hotel obširneje obravnavati dogodke,« je dejal, »le še to: nekega dne prizna neumno punčo svojemu ljubimcu, da se čuti mater. Častitljivi profesor ne verjame svojim ušesom, roti nebo in pekel in jadrno izgine v tajino. Zapuščeno dekle v vobupu zastrupi lastno mater in umori še otročička; seveda jo aretirajo in v ječi zblazni in umre. Konec.«

Profesor se zgrozi in si rahlja ovrtnik.

»In takšno plažo bere moj dijak!«

»To je bral ves razred, gospod profesor.«

»Kaj? Kako? Ti si knjižico še drugim posojal?«

»Jaz ne. Vaš kolega, gospod profesor Šmid.«

Vzgojitelj se zamaje:

»Naslov dela? Povej!«

Dijak poetično zdeklamira:

»Goethe. Faust. Prvi del.«

ANEKDOTE

Nemški filozof Schopenhauer je bil nekoč gost na poroki bogatega posestnika, ki se je pri svojih 65 letih poročil z ljubko dvajsetletnico. Vprašali so ga, kaj misli o tej neobičajni zvezi in o osivelem ženinu. Filozof je odgovoril:

»Mož se mi zdi podoben mlinarju, ki bi moral zmleti samo še eno vrečo pšenice, pa bi mu prišlo na misel, da bi si zgradil nov mlin.«

*

Na nekem sprejemu je rekel Napoleon madame de Lorges, ženi divizijskega generala:

»Ah, madame, vaša obleka je grozna! Stara zguljena zavesa! To je pač nemški okus!«

Madame Lorges, po rodu Nemka, je sredi množice sicer zardela, toda pogumno odgovorila:

»Ne vem, če ima obleka kaj opravka z nemškim okusom, toda vaše besede gotovo nimajo nič skupnega s francoskim okusom.«

*

Ludvik XIV. na lovu tudi v najhujšem mrazu ni nosil mufa, ki je bil tiste čase zelo v modi. Srečala sta ga dva kmeta in eden od njiju se je sila čudil, kako da kralj v taki zimi ne varuje svojih rok.

»Temu roke že ne bodo zmrznile,« je rekel drugi kmet, »saj jih ima vendar v naših žepih.«

Italija obnavlja fašistične zakone

Zadnje sredo se je v Beogradu začelo drugo zasedanje jugoslovansko-italijanske mešane komisije, ki na podlagi posebne- ga statuta londonskega sporazuma raz- pravlja o vprašanjih manjšinskega šol- stva ter o uporabi jezika manjšin v Ita- liji oziroma Jugoslaviji. Kakor smo po- ročali že svoječasno, vodi jugoslovansko delegacijo generalni konzul v Trstu Mitja Vošnjak.

V zvezi s tem zasedanjem je treba po- vedati, da s strani Italije posebni statut, ki urejuje manjšinska vprašanja med obe- ma državama, še vedno nima zakonite veljave, ker rimski parlament še ni po- trdil londonskega sporazuma. Samo zato je tudi mogoče, da na ozemlju, ki spada pod določbe tega sporazuma, še vedno veljajo diskriminacijski fašistični zakoni. In tega še ne dovolj, italijanske oblasti celo obnavljajo tiste fašistične zakone,

ki jih je pred enajstimi leti razveljavila zavezniška vojaška uprava.

Tak značilen primer se je zgodil tik pred začetkom beograjskega zasedanja v Trstu, kjer je generalni vladni komisar obnovil veljavnost fašističnega zakona iz leta 1939. Po tem zakonu je staršem pre- povedano, da bi dajali otrokom »tuja« imena, kar v danih razmerah pomeni kri- čečo diskriminacijo za državljane sloven- ske narodnosti.

S takim uvodom v zasedanje mešane jugoslovansko-italijanske komisije Italija nikakor ni pokazala potrebne pripravlje- nosti za sporazumno reševanje medseboj- nih problemov. Nasprotno se je izkazalo, da so tudi v Italiji močne tiste temne si- le, ki bi vprašanja slovenske manjšine najraje še danes reševale po zločinskih fašističnih metodah.

Alžirska vojna je za Francijo predraga

Ravno na dan spomina na vse mrtve so potekla tri leta, odkar se je alžirski na- rod uprl francoskemu kolonialnemu zati- ranju. Francoske oblasti so doslej vlo- žile vse sile, da bi upor Alžircev zatrl, vendar pa se boj za svobodo in neodvis- nost Alžira nadaljuje. Francija je utrpela že velike izgube, poleg tega pa je vojna v Alžiru v sami Franciji povzročila pre- cejšnjo politično zmedo in vladno krizo, ki je trajala nad šest tednov. Razen tega je Francija zabredla v gospodarske in finančne težave, iz katerih trenutno še ni videti izhoda.

Ob tretji obletnici boja v Alžiru so raz- lični časopisi objavili statistične podatke o človeških in materialnih izgubah. Ra- čunajo, da celotno število žrtev — civil- nih in vojaških, alžirskih in francoskih — ni manjše od 75.000. Med temi je 44.000 Alžircev, ki so padli v boju; 4200 padlih in 7500 pogrešanih francoskih vojakov; 7000 Alžircev, padlih med terorističnimi akcijami, 2700 pa pogrešanih; 1100 Fran- cozov, ubitih pri različnih atentatih, 180 pa pogrešanih; približno 12.000 vojakov in civilistov, ki so bili hudo ranjeni v bojih in med atentati. Zatrjujejo, da so Francozi zajeli okoli 25.000 Alžircev.

Pa tudi materialne izgube so velikan- ske. Med sabotažnimi akcijami in požigi je bilo uničenih približno 1900 kmetij, 4 milijone stotov žita, 70.000 hektarov trtnih nasadov, pobitih 80.000 glav živine, posekanih 570.000 sadnih dreves in uničenih 4000 kmetijskih strojev ter sa- botaže pri železnicah in drugih prometnih napravah. Skupno cenijo materialno ško- do na 200 milijard frankov.

Računajo, da stanejo Francijo vojaške operacije v Alžiru dnevno okoli 2 mili- jardi frankov, torej okoli 700 milijard letno.

Še vedno ugodno stanje zaposlenosti

Konec meseca oktobra je bilo v Avstri- ji pri delovnih uradih javljenih 69.832 brezposelnih. Od tega je bilo 25.816 ali 37 odstotkov moških in 44.016 ali 63 od- stotkov žensk. Na Koroškem je bilo v tem času javljenih 4670 brezposelnih. V pri- merjavi s stanjem koncem septembra se je stanje brezposelnosti po vsej Avstriji dvignilo za 5259 oseb ali 8,1 odstotka. Naraščanje brezposelnosti je pripisati iz- ključno samo pojemanju tujkega prome- ta, ki pa je sezonsko pogojen.

Polet na Luno praktično mogoč

S tem da krožita okoli Zemlje že dva sovjetska umetna satelita, prvi 83 in dru- gi 508 kg težak, se je možnost za polet na Luno močno povečala. Rusi napovedu- jejo, da bo v kratkem raketa brez posad- ke poskušala prodreti do Lune in na njej tudi pristati. Sovjetski znanstveniki so že pred izstrelitvijo prvega umetnega sate- lita precej samozavestno napovedovali, da je blizu čas medplanetarnih potovanj. Precejšen korak naprej pa pomeni izstre- litve drugega umetnega satelita, ki tehta pol tone in ima za posadko eskimsko psi- co ter je opremljen z najrazličnejšimi me- rilnimi pripravami in oddajnimi postaja- mi, ki pošiljajo na Zemljo zanimive po- datke o kozmičnem žarčenju in drugih pogojih v višini 1700 kilometrov, kjer kroži drugi umetni satelit.

Po vsej Sovjetski zvezi zdaj predvaja- jo radovednemu občinstvu film o prvem potovanju na Luno — trenutno še brez človeške posadke. Ta film so odkupili tu- di Američani in ga že nekaj tednov pred- vajajo po ZDA. Film prikazuje uporabo majčkenega tanka brez posadke, ki pa je natrpan z znanstvenimi instrumenti. Ta mali tank bo služil za raziskovanje Luni- ne površine.

Tank bodo prepeljali na Luno v trofaz- ni »kozmični« raketi, ki jo bo izstrelila izven Zemljine atmosfere krilata vse- mirska ladja na raketni pogon. Ko se bo ra- keta znašla na Sputnikov poti, bo prejela gorivo od druge dirigirane rakete. Nato bo dobila dovolj močan pospešek, da se bo iztrgala Zemljini teži in jo ubrala pro- ti Luni.

Ko bo raketa pristala na Luni, se bo po- javil iz nje tank, ki se bo po radijskih navodilih gibal po Lunini površini, tele- vizijsko snemal pokrajino in pošiljal po- datke znanstvenikom, ki bodo poslušali in gledali na Zemlji.

Morda bi še pred kratkim odpravili tak film kot golo domišljijo. Toda odkar so

Rusi uspešno izstrelili oba satelita, je po- stalo zelo verjetno tudi to, kar prikazuje film. Če se že ne bo zgodilo prav tako, kot je prikazano v filmu, pa le drži, da je ta film morda od vseh doslej še naj- bolj zvesto pokazal, kako bo takrat, ko bo šlo zares.

Spet leteči krožniki?

Pretekli teden so v zračnem prostoru nad Johannesburgom dvakrat opazili ne- znane valjaste leteče objekte. Ti objekti so se pojavili v velikih višinah, nekaj ča- sa stali na mestu in se nato zopet hitro premikali naprej. Lovci na reakcijski po- gon južnoafriškega letalstva so se dvig- nili, da bi prepoznali leteče objekte in jih zasledovali. Vendar je bil njihov podvig brezuspešen, ker so leteči objekti s fanta- stično brzino izginili.

Na cestah še vedno preži smrt

Čeravno je tujskoprometna sezona že končana ter so minile tudi poletne vese- lice, ko se več pije ali ko so ljudje drveli z motornimi vozili na jezero, smrt še ved- no preži na cestah. Minuli teden so se na Koroškem pripetile 104 prometne nesreče, pri katerih je pet oseb zgubilo življenje, 83 pa jih je bilo več ali manj poškodova- nih. V vsej državi je bilo 1188 prometnih nezgod s skupno 36 mrtvimi in 929 poško- dovanimi osebami.

Meseca oktobra so uradniki tehniškega prometnega oddelka v Krivi Vrbi na pod- ročju koroškega orožniškega poveljstva nastopili proti voznikom motornih vozil v 36 primerih s posvarili, v 313 s kaznimi v lastnem območju ter s 112 prijavami. Proti drugim udeležencem prometa so na- stopili s 13 posvarili, 124 kaznimi in 27 prijavami.

Sejem za simodolsko govedo v Št. Vidu ob Glini

V četrtek, dne 21. novembra 1957 s pri- četkom ob 10. uri dopoldne bo v Št. Vi- du ob Glini plemenski sejem za bika in breje telice simodolske pasme. Na sejem bo prignanih 30 bikov in 140 telic, ki so preiskane na tbc in bac. bang.

Velika izbira sadnih drevesc, posebno sort, kakršnim slana ne škoduje ob času cvetenja.

Ing. Marko POLZER
Št. Vid v Podjuni — St. Veit im Jauntal.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program. — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
II. program. — 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program. — 5.35 Jutranja godba — 6.00 Oddaja za kmete — 6.10 Pestri zvoki — 7.00 Pisan spored za ju- tranjo uro — 10.10 Gospodinjinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Prav za vas — 18.00 Sami šlagerji — 19.30 Od- mev časa.

II. program. — 5.35 Dobro jutro! — 6.05 Z godbo v dan — 7.15 Mali koledar — 8.10 Radijski pisemski nabiralnik — 12.03 Automobilisti med potjo — 14.30 Mednarod- na univerza.

Sobota, 9. november:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Igra veliki dunajski orkester — 17.10 Odlični iz- bor — 18.10 Giuseppe Verdi (slov.) — 20.30 Kabaret.

II. program: 9.00 Skrivnost rek — 14.10 Mladinski koncert — 16.00 Oddaja za žene — 19.35 Iz Puccinijevih oper — 20.15 Atomi pomenijo svet.

Nedelja, 10. november:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Ne- deljski venček melodij — 11.00 Veselo petje — veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 17.45 Glasbeno srečanje dežel — 19.00 Šport — 20.15 Za Paumgartnerjevo 70-letnico.

II. program: 8.15 Kaj je novega — 10.00 Zaupne melodije — 14.45 Pevska ura — 16.00 Plesna godba — 20.00 Želje, ki jih radi izpolnimo.

Ponedeljek, 11. november:

I. program: 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. En galzek vinca rumeni... (slov.) — 15.30 Dunajsko — 16.45 Znanje za vse — 18.45 Za našo vas (slov.) — 19.15 Od plošče do plošče — 20.16 Srečanje pri Donauland — 21.45 Vesela sed- morica.

II. program: 9.00 Naša radijska dru- žina — 18.15 Pester venček melodij — 20.05 Bronner: Če me vprašate — 20.35 Orkestral- ni koncert.

Torek, 12. november:

I. program: 8.45 Sodobne raziskoval- ne metode — 14.00 Poročila, objave. Zdrav- niški vedež (slov.) — 15.45 Glasba iz filmov — 16.45 Otroci, mi pojemo — 19.05 Veseli leksikon — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.16 „Falsatff“, lirčna komedija.

II. program: 13.30 Pomembni orkestri — 14.45 Avstrijska lirika — 15.30 Perspekti- ve in horiconti — 18.00 Kar vas bi zanimalo — 20.35 Revija dobre volje.

Sreda, 13. november:

I. program: 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Voščila (slov.) — 15.30 Muzikalične družinske zgodbe — 16.00 Oddaja za žene — 16.45 Iz raziskovalnega dela visokih šol — 18.15 Pesmi in melodije iz Koroške — 18.45 Za dom in družino (slov.) — 20.16 V tričetrtinskem taktu.

II. program: 9.00 Koncert — 18.10 Pisan venček melodij — 19.20 Nazaj v šolsko klop — 19.35 Lepe pesmi — 19.00 Prilcesinja dneva — 20.16 Alpskogorska lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Četrtek, 14. november:

I. program: 8.45 Avstriji v inozem- stvu — 14.00 Poročila, objave. Z nobenim purgarjem ne grem jaz tavašat... (slov.) — 18.45 Oddaja za kmete — 19.00 Prilcesinja dneva — 20.16 Alpskogorska lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

II. program: 9.00 Iz oper — 16.30 Koncertna ura — 18.40 Mladina v poklicu — 20.20 „Vroč železo“, opera.

Petek, 15. november:

I. program: 8.45 Koroška vas — 14.00 Poročila, objave. Otroci, poslušajte! (slov.) — 16.00 Lepa pesem — 16.45 Znanje za vse — 18.15 Oddaja za mladino — 18.45 Poje centralni zbor SPZ (slov.) — 19.05 Zgrabi srečo — 20.20 „V Rim 50 km“, slušna igra.

II. program: 9.00 Moderni roman — 18.10 Venček melodij — 19.35 Za prijatelje gora — 20.30 Veseleje z glasbo.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 9. november:

5.00 Pisan glasbeni spord — 6.40 Naš je- dilnik — 8.05 Lepe melodije — znani napevi — 9.30 Operetne melodije v ritmu — 9.45 Vesele citre — 12.00 Operni spored — 12.30 Kmečka univerza — 12.40 Ritmična harmo- nika — 13.15 Vrsta zabavnih melodij — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 16.00 Glasbene uganke — 17.30 Prijetno zabavo — 18.00 Okno v svet — 18.15 Pesmi in ple- si jugoslovanskih narodov — 18.45 Jezikov- ni pogovori — 20.00 Vesele melodije.

Nedelja, 10. november:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Valčki Johanna Straussa — 8.15 vedri zvoki — 9.25 Kar radi poslušate — 10.00 Ivan- ka Mežnar: „Bila sem na smrt obsojena“ — 10.30 Ponovitev četrtkovnega večera — 12.10 Zabavna revija — 13.30 Za našo vas — 14.00 Voščila — 16.00 Vojvodinske slike — 16.30 Glasbeni mozaik — 17.30 „Kapitan balona“, darijska igra — 20.00 Zabavna glasba.

Ponedeljek, 11. november:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Jutra- nji divertimento — 9.20 Filmska glasba — 11.35 Narodne in domače za veselo dopoldne — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Ritem swinga in in cha-cha — Umetne pesmi po-

je zbor „France Prešern“ — 14.35 Voščila — 15.40 Istrske narodne pesmi — 16.00 Por- tret slavnih pevcev — 17.35 Melodije potu- jejo — 18.00 Mladinska oddaja — 20.00 S festivala v Salzburgu.

Torek, 12. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Za ljubitelje do- mačih pesmi in napevov — 10.10 Z zabav- nim orkestrom Milano — Pariz — 11.30 Za dom in žene — 11.45 Andaluzija v pesmi in ritmu — 12.30 Kmečka univerza — 12.40 Madžarski plesi — 13.30 Operne melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Potopisi in spomini — 17.30 Zveneča godala — 18.00 Športni tednik — 20.00 Matija Tomc: Trije stavki iz Aškerčeve „Stare pravde“.

Sreda, 13. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Pisana paleta — 9.00 Jezikovni pogovori — 11.00 S popev- kami iz dežele v deželo — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Pesmi in plesi jugoslov- skih narodov — 14.35 Voščila — 16.00 Kon- cert po željah — 18.00 Kulturni pregled — 18.50 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.00 Verdi: Odlomek iz opere; „Othello“ — 21.30 „Luči velemesta“.

Četrtek, 14. november:

5.00 Pisan spored glasbe — 6.40 Naš je- dilnik — 8.05 Hrvatske narodne in umetne pesmi — 9.00 V glasbi po svetu — 10.10 Pre- listajmo naš zabavni album — 11.00 Odlom- ki iz Wagnerjevih oper — 12.30 Kmečka univerza — 13.30 Popularne melodije — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 17.30 To in ono za vas — 20.05 Javni četrtkov ve- čer narodnih pesmi.

Petek, 15. november:

5.00 Za dobro jutro — 8.05 Jutranji di- vertimento — 9.20 Srečanje ob Eifflovem stolpu — 11.00 Pesmi in plesi raznih naro- dov — 11.30 Za dom in žene — 12.30 Kme- tijski nasveti — 12.40 Stare tržaške sloven- ske narodne pesmi — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti: Biser ljubezni — 17.25 Zairajmo in zapojmo — 18.30 Na- rodne pesmi — 20.00 Igrata zabavna orke- stra Mantovani in Melachrino.